

B. A. 1. 189

ANUL XIV. No. 31-32.

Julie-Decembrie 1919

BULETINUL SOCIETĂȚII NUMISMATICE ROMÂNE

PUBLICAȚIUNE TRIMESTRIALĂ

Sub îngrijirea D-ului

CONSTANTIN MOISIL

PROFESOR SECUNDAR, NUMISMAT-AJUTOR ȘI MEMBRU CORESPONDENT
AL ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CURȚII REGALE **F. GÖBL FII**

19, Strada Regală, 19

1919.

C. 3995

COMITETUL SOCIETĂȚII NUMISMATICE ROMÂNE

1919—1921

Președinte: *M. C. Săltan*; vice-președinte: *Al. Cantacuzino*;
secretar general: *Dr. G. Sererțiu*; casier-contabil: *I. N. Popp*;
membri: *N. Buleașescu, W. Kacchell, M. Săulescu, C. I. Zamfirescu, Const. Moisil*; secretar-redactor al Buletinului:
Const. Moisil.

CUPRINSUL

Dr. G. Sererțiu. Tezaurul din Gherghina. Contribuțiuni la începuturile numismatice române în ținuturile Dunărene și ale Dobrogei de astăzi.
Cronica: Monete polone cu stema Moldovei.
Sommaire.

Abonamentul anual lei 20. Membrii societății primesc revista gratuit.

Redacția: Calea Victoriei 135, București.

TESAURUL DIN GHERGHINA

CONTRIBUȚIUNI LA INCEPUTURILE NUMISMATICEI ROMANE ÎN ȚINUTURILE DUNĂRENE ȘI ALE DOBROGEI DE ASTĂZI

de

Dr. G. SEVEREANU

MOTO:

*Danuuius repax et Dacius orbe remonto
Appulus (huic hoti perbreve Pontus iter).*

(Pede Albinovanus,
Consolatio ad Liviam 387).

CAP. I.

INTRODUCERE ISTORICĂ.

Una din epocile cele mai puțin cunoscute din istoria ținuturilor dintre Dunăre și Carpați, ținuturi a căror bogăție legendară în grâu și aur a fost descrisă de Herodot, este desigur epoca zisă antiromană, adică înainte de timpul când Traian supuse cu totul pe Daci, transformându-le regatul în colonie romană.

Marele istoriograf Momsen, descriind istoria romană din epoca consulară, scrie cu privire la ținuturile dunărene:

«In mișcarea popoarelor care a avut loc în aceste ținuturi dela Dunăre la Marea Neagră, făclia istoriei se aprinde greu și cele câteva licăriri ce cad pe aceste domenii, sunt ca niște slabe lumini într'o obscuritate complectă, mai ușoară de a ne încurcă decât de a ne călăuzi. Cu toate acestea este de datoria istoricului de a îndica lacunele istoriei lumii».

Aceste scrise de Momsen, care și-a tras descrierile din toate tesaurile istorice ce-i erau cunoscute, ne evidențiază cât de greu este pentru urmași de a ridica vălul gros ce împiedică cunoașterea acestei epoce istorice.

Numai descoperiri de noi tezaure ar putea să adune elementele necesare, din care arheologi și istoriografi moderni ar putea cunoaște istoria ținuturilor astăzi românești.

Printre toate aceste tezaure, capabile să ajute istoria, desigur că — moneta — reprezintă unul din factorii de căpetenie, meniți a învedera dominațiunea, comerțul și obiceiurile popoarelor care s'au servit de moneta lor proprie. Numismatica așadar, vine să aducă în istoria lumii un element cu atât mai prețios, cu cât ea desvăluie viața acelor popoare, a căror puțină stabilitate și existență nesigură n'au lăsat o altă urmă arheologică. Așa se întâmplă cu popoarele danubiane, a căror viață în epoca antiromană e învăluită de mister.

În această ordine de idei, cred că descoperirea unui important tesaur numismatic, îngropat la începutul erei creștine (an. 1—2 d. Chr.) tesaur care a venit în întregime în posesiunea mea și pe care nicio mână, străină de numismat, nu la violat, va elucida într-o pagină din istoria popoarelor ce locuiau ținuturile dintre Dunăre și Carpați până la începutul erei creștine.

În lucrarea de față nu mă voi servi decât a descrie în mod anunțat acest tesaur, ferindu-mă a face alte comentarii istorice decât acelea ce ies la iveală în mod luminos din cunoașterea conținutului numismatic. Dar desigur că din aceste descrieri numismatice vor eși și fapte istorice, care vor desvălui multe din viața populațiunii locale în timpul în care legionarii romani au venit pentru prima oară în contact și din care s'a format nucleul colonizării romane viitoare.

Și ceea ce face mai important studiul, este că în acest tesaur numismatic apar pentru prima oară, grupate într'un bogat material, elementele epigrafice din care vom putea cunoaște limba de care se foloseau popoarele din aceste ținuturi înainte de a se desăvârși influența romană.

Deja înainte, epigrafiștii și istoriografii noștrii, astăzi dispăruți, Hasdeu, Tocilescu și T. Antonescu în studiile lor¹⁾ precum și V. Pârvan în numeroasele cercetări publicate în Analele Academiei Române, au căutat a strânge elementele necesare unei istorii politice, culturale și economice a poporului danubian. Studiul de față aduce noi contribuțiuni la cele deja descrise de predecesori.

¹⁾ *Hasdeu B. P.* Istoria critică a Românilor 1874, *Tocilescu Gr.* Dacia înainte de Romani 1880. *Antonescu.* Columna Traiană. Iași 1910.

Localitatea descoperirii tezaurului.

După cercetări amănunțite, și cu toată dificultatea ce o întâmpinăm întotdeauna, când avem nevoie de a afla dela însăși descoperitorul tezaurului locul exact al descoperirii, greutate deosebită explicabilă prin teama ce o are descoperitorul de a nu i se confiscă de autorități, comoara găsită, am putut afla că tezaurul numismatic care face obiectul acestui studiu, fu descoperit în Martie 1915 în țarina unei văduve din apropierea gurei Siretului, pe lângă satul Gherghina, în ținutul din apropierea căruia se ridică în vechime, localitatea istorică descrisă de V. Pârvan sub denumirea de Castrul dela Barboși¹⁾, și care reprezintă, într'o epocă posterioară îngropării tezaurului, în stânga Dunărei, capul de pod al vadului dunărean dela Galați, ce legă Moesia inferioară cu Dacia estică, capătul din dreapta Dunărei fiind ocupat de Dinogetia actualmente Biserițuța²⁾.

Locul în care a fost descoperit tezaurul nostru numismatic, prezintă din punct de vedere istoric, o importanță cu totul deosebită. Deja *Miron Costin* în cronica țării Moldovei și a Munteniei, *Dim. Cantemir* în Hronicul vechimei a Romano-Moldo-Valahilor și în *Descriptio Moldaviae*, paharnicul *G. Seulescul* în 1837 în descrierea istorico-gheografică a cetății Caput Bovis (Capul Boului sau Gherțița), *Al. Odobescu* în 1869 în Notice sur les Antiquités de la Roumanie. Paris pag. 47; amintesc de numeroase monumente arheologice descoperite în apropierea vărsării Siretului în Dunăre, cari arată în mod neîndoios de existența unui vechi și puternic centru de stăpânire al popoarelor ce locuiau aceste ținuturi încă din sec. IV înainte de Chr. până dupe sec. V al erii crestine.

*Schuchardt*³⁾ deasemenea arată că: «Der Ort (Dinogetia) an der Serethmündung schon in sehr früher Zeit Griechischen Import erfuhr und jedenfalls den Handel der Pontusstädte und dem Biernenlande vermittelte».

Teoh. Antonescu descrie cum cetatea zidită în vechime lá îmbu-

¹⁾ *V. Pârvan*, Castrul dela Barboși. An. Academ. Rom. Mem. ist. s. II Tom. XXXVI, pag. 111-117.

²⁾ *V. Pârvan*, Castrul dela Poiana și drumul roman prin Moldova de jos. Ex. An. Ac. Rom. 1913 pag. 24.

³⁾ *Schuchardt*. Arch. Epigr. Mith, IX pag. 228 amintit de T. Antonescu op. cit. pag. 130.

cătura Siretului avea în trecut ca și astăzi o importanță extra-ordinară căci domina nu numai calea spre gurile Dunărei, dar și întreaga vale a Siretului. Acest punct zice el, trebuie să fi fost întărit încă înainte de pătrunderea Romanilor prin părțile locului poate mai înainte de expediția lui Crassus în 29 a. chr.

V. Pârvan prin cercetările sale arheologice rezumate în 1913 — Castrul dela Poiana-demonstră în chip cu totul lămurit importanța centrelor istorice dupe malurile Siretului în apropierea vărsării în Dunăre, a căror existență și dezvoltare politică, culturală și economică era înfloritoare mult înaintea primii ocupații romane. Considerațiunile istorice la care a ajuns, prea mare legătură față de concluziunile ce rees în mod firesc din descrierea tezaurului din Gherghina, face a le reda din lucrarea sa. (pag. 29):

«Influența culturii elene asupra Thracilor din dreapta Dunării «a fost în totdeauna bine cunoscută. Dimpotrivă legăturile Grecilor «cu Dacii și ca urmare lărgirea orizontului sufletesc dacic prin elementele nouă și înaintate ale culturii elene, încă din cele mai «vechi timpuri, a rămas o problemă istorică a viitorului. Descoperirile dela Poiana și Barboși ne arată încă odată că istoria antică «pare a fi scrisă mai mult după monumente decât după autori și «că întunerecul în care e afundată vieța Thracilor nordici la scriitorii antici e o simplă înșelare produsă de inevitabila perspectivă «eleno centrică, utilizată chiar și de istoriografii moderni. Dacii nu «au trăit în barbarie și sălbăticie, ci ei au avut nevoi sufletești și «materiale potrivite unui neam capabil de evoluție și pe care le «găsim documentate prin importul de produse naturale, de fabricate și de opere de artă sudice: craterul de bronz dela Bălănoia «în Jud. Vlașca, *lecythi* dela Barboși, amfora dela Poiana¹⁾, sunt «astfel de mărturii ale unor relații de ordin cultural superior între «Dacia și Grecia.

«Thasos care avea legături comerciale cu Poiana în sec. IV—III «a. ch. ne întâmpină cu monetă de ale sale din sec. III la Zimnicea».

Reamintirea acestor date au de scop de a pune pe cititor în cunoștință, cu cercetările predecesorilor cari aduc prețioase contri-

¹⁾ Este vorba de o amforă Thasică găsită de un țaran la Poiana din sec. IV a. ch. și nu din sec. II cum o atribuie de Prof. V. Pârvan și care se află actualmente la preotul Alex. Agafton. Atribuția în sec. IV se face foarte ușor grație semnului de fabrică ce se observă pe una din toarte.

cuțuni la considerațiunile istorice ce vor reeși din descrierea tezaurului nostru. Din această lucrare cred că se va putea evidenția cum toate monumentele arheologice și numismatice, descoperite în ținuturile Daciei arată o intimă legătură culturală și economică a Daciei cu metropola Thasică și care legătură a avut drept urmare firească, adoptarea de către populația locală și de alți ce stăpâneau de secole comerțul Dunărei, a limbei și alfabetului thasic, pe care dupe cum vom arăta, îl găsim pentru întâia oară apărând în întregime, în tezaurul numismatic din Gherghina.

Tezaurul se compune din 517 ¹⁾ denari de argint, dintre cari 493 din epoca consulară, 12 monete ale imperatorului Octavian-August, din care ultima a fost bătută în anul 2 (a. Ch.) fapt ce ne servește a stabili cu precizie data îngropării tezaurului acea a anului 1 a. Ch.—1 d. Ch. Deasemenea tezaurul conține 11 denari, imitațiuni barbare dupe tipul monetelor republicane sau ale lui Octavian-August, precum și o monedă a lui Iuba 1 regele Numidiei.

Studiat din punct de vedere comparativ cu principalele tezaure numismatice, ce aparțin epocii republicane, acest tezaur este cel mai important, atât prin numărul mare de varietăți, cât și prin caracterele ce reprezintă și care arată în mod evident că monetele găsite au servit în timp îndelungat — în special — popoarelor din valea Dunărei.

Mai mult încă prin precisarea timpului când a fost îngropat tezaurul, putem determina chiar evenimentele istorice ce s'au perindat în acele vremuri și care au fost probabil, cauza ascunderii lui.

În această ordine de idei amintesc că în Ungaria, în apropiere de Dunăre, la Bia și Buda-Pesta s'au găsit în 1796 și 1901 două tezaure de monete republicane în care existau câte-va ale lui Octavian-August precum și imitațiuni barbare. Aceste două tezaure

¹⁾ În timpul războiului fiind în Mai 1917 stabilit cu Spitalul de Evacuare No. 3 în Săscut, Moldova, am găsit în posesiunea d-lui Dan, directorul fabricii de zăhar din localitate 69 denari, monete pe cari D-sa le-a cumpărat dela un țaran, ce le-a descoperit pe malurile Siretului, în județul Putna, într'o oală de pământ. Asemănarea mare a monetelor acestui tezaur cu denari din tezaurul din Gherghina precum și vecinătatea localităților de descoperire a ambelor tezaure confirmă și mai mult concluziunile istorice și numismatice expuse în această lucrare. Tezaurul de monete aflate în posesiunea d-lui Dan, vor face obiectul unei scurte descrieri numismatice ce va reprezenta o urmare a studiului de față.

ce au făcut obiectul unor importante cercetări numismatice datorite lui E. Gohl ¹⁾, au fost îngropate la Dunăre aproape în aceeași epocă cu tezaurul din Gherghina. Din descrierea lor nu reiese cum că ar fi existat și monete contramarcate, după cum sunt monetele tezaurului din Gherghina.

Din considerațiunile istorice, pe care le voi descrie, se va dovedi legătura strânsă dintre evenimentele ce s'au perindat în timpul domniei lui Octavian-August și care a îndreptățit îngroparea în ținuturile danubiane a unui așa de important număr de comori numismatice.

Primele raporturi între Romani și popoarele dunărene.

Primele contacte pe care soldații romani le-au avut cu popoarele ce locuiau malurile din josul Dunărei nu se pot bine preciza. Deja în al doilea război macedonean început în 198 a. chr. de Publius Sulpicius și încheiat în 196 a. chr. de Flaminius prin înfrângerea lui Filip V, Romanii prin tratatul de pace încheiat, impun ca toate provinciile, ce erau până atunci sub dominațiunea lui Filip, să-și reia libertatea. Printre aceste provincii desigur că Moesia și toată Tracia orientală, dela Carpați, Dunăre și până la frontiera Macedoneană, pe râul Hebrus (Mărița), în care influența lui Filip V-lea o adeverește seriile foarte numeroase de monete bătute în Macedonia dupe tipul macedonean, își reiau autonomia.

După al treilea războiu macedonean, deși Perseu încheiase în 171 a. Chr. tratat de alianță cu puternicul rege trac Cotys, totuși fu învins de consulul L. Aemilius Paulus, iar Macedonia distrusă și împărțită în patru provincii distincte. Ca urmare a acestei stări de lucruri, găsim că în 146 a. Chr. Macedonia era guvernată de un guvernator roman, cu un casier și că din acest timp *denarii romani* iau locul tetradracmelor bătute după sistemul macedonean. Greutatea pe care o întâmpină legiunile romane să stăpânească popoarele macedonene făceau ca ei, în anul 100 a. Chr., nici să nu se gândească încă la popoarele ce locuiau ținuturile ocupate astăzi de Bulgari, Români și Unguri ²⁾.

¹⁾ Gohl E. Die Münzen der Eravisker. Num. Zeitschr Bd. 53. 1903 pag. 145-168.

²⁾ Mommsen Th. Histoire Romaine. Ed. Flammarion. T. IV, pag. 303.

Intr'adevăr, se știe că după colonizarea Macedoniei popoarele se răsculau continuu împotriva Romanilor. Agreeni și Dolopii pre-dară orașele Etoției (54 a. Chr.) și atacară pe Piruștii ce locuiau sudul Iliriei. Dardanii și Tracii, timp de opt ani (78—71 a. Chr.) avură de luptat cu legiunile romane. Se citează cum guvernatorul Caius Antonius care se luptă în ținuturile Dobrogei de astăzi cu teribilii Bastarni, ce veneau după malul stâng al Dunărei, fu bătut la Istros în 62—61 a. Chr.

Această luptă se pare că este cea mai veche pe care au avut-o legionarii romani cu popoarele din vecinătatea deltei Dunărei. În anul următor însă Caius Octavius ese învingător în lupta contra Bessilor și Tracilor (60 a. Chr.); pe când Marcus Pison fu bătut în 57—56 a. Chr.

În aceste timpuri, când coloniile romane din Macedonia erau hârțuite fără un mare folos de triburile din dreapta Dunărei, se constituia în ținuturile dintre Dunăre și Carpați poporul Dac, care sub influența lui Zamolxis se organizează în mod sistematic; și care în timpul fondării regatului dac de Boerebista, se întindea pe ambele maluri ale Dunărei până în centrul Traciei și Iliriei. Romanii nu avură nici un contact direct cu ei, astfel că influența macedoneană, rămasă din epoca glorioasă a lui Filip al II-lea, se continuă.

Aceste fapte se confirmă și prin testamentul lui August, Cap. XXX :

«La națiunile panoniene, la care înainte de principatul meu «nici o armă romană nu a pătruns, au fost învinși de Tiberiu Nero, «care eră actualmente și legatul meu. I-am supus imperiului roman «și am împins marginele provinciei Iliriei până la Dunăre. O ar- «mată de Daci, care a trecut de această limită, a fost, sub auspi- «ciile mele, bătută și tăiată în bucăți. Mai târziu armata mea, con- «dusă dincolo de Dunăre, a constrâns poporul Dac a se supune la «ordinea poporului roman».

Evenimentele descrise în acest testament al lui August sunt foarte importante, căci ne arată cauza eficientă a îngropării tezaurului din Gherghina. Totdeodată, din cunoașterea acestor evenimente vom putea determina prima atingere pe care armatele lui Octavian August le-au avut cu populațiunile dintre Dunăre și Carpați, și care pare a fi anul 28 a. Chr., când M. Crassus, fiul lui Licinius

Crassus, guvernatorul Galiei Cisalpine, fu trimis în Macedonia spre a face război Dacilor și Bastarnilor ¹⁾.

Intr'adevăr, după moartea regelui Boerebista, puterea Dacilor începe să decadă. Strabo (VII, 3. par. 10) arată cum în nenumărate rânduri ei treceau Dunărea unde se dedau la jafuri, ceea ce făcu pe Romani a-i sili a părăsi patria lor, alungându-i din Moesia. Deasemenea Florus arată cum Dacii scoborau iarna la Dunăre, pe care o treceau spre a devastă malul drept. Aceasta o confirmă și Dion Cassius, care descrie cum A. Caecina Severus, guvernatorul Moesiei, bate pe Daci la Dunăre.

Astfel găsim cum prin 17--16 a. Chr. toate popoarele dealungul Dunărei, în special Bessii și Sauromații se răsculară invadând regatul trac, al cărui rege Remetalces, vasalul Romanilor chemă legiunile din Macedonia în ajutorul său ²⁾.

În anul 15 a. Chr. Aelius Catus ³⁾ este trimis cu 50.000 soldați la Dunăre pentru a liniști pe Daci. În acest an Moesia devine provincie romană guvernată de Pappaeus Sabinus ⁴⁾. În urmă, timp de patru ani Agrippa, fiind trimis în Orient, reuși să potolească răzcoala, astfel că la 13 a. Chr. se întoarse la Roma.

În anul 12 a. Chr. Panonii fiind și ei răsculați, reveni din nou, când Agrippa își găsi moartea.

După moartea lui Agrippa, barbarii din lungul Dunărei de jos, fiind în aceeași stare de răzcoală, îndreptăți pe Octavian August să trimeată în anul 12 a. Chr. pe Tiberiu, atât contra Panonilor, pe care învingându-i puse pe Remetalces, regele Odrysilor să-i guverneze; cât și contra provinciilor dunărene.

În urma acestei expedițiuni, pacea fu restabilită și menținută timp de 15 ani, grație puternicilor garnizoane stabilite în ținuturile Dunărei de jos.

În această epocă găsim că provincia Moesia cu ținuturile din dreapta și stânga Dunărei, este definitiv creată în provincie romană. Ea are un legat de rang pretorian mai întâiu, de rang consular mai târziu, sub autoritatea căreia stătea nu numai ținuturile celor

¹⁾ *Dion Cassius*, I, I, 23 amintit în: M-me V. Vaschide *Histoire dela Conquête Romaine dela Dacie et des corps d'armée qui y ont pris part*. 1903. Paris.

²⁾ *Durny Ch.*, *Histoire de Romains*, T. IV. pag. 106.

³⁾ *Strabon*, VII. 3. 10, *Pros. imp. rom.* T. I, pag. 14.

⁴⁾ *Tacit. Annales* I, 80.

două Moesii, dar chiar și orașele grecești dela malul apusan al Mării Negre. Cele două legiuni puse de pază la marginea hotarelor fură stabilite, una (leg. IV Schytică) în Retiaria și cealaltă ceva mai târziu (leg. V Macedonică) în Viminacium. Restul Moesiei dela Jiu și până la gurile Dunărei, a rămas ca și înainte, sub autoritatea regilor Odrysii cari aveau atât în Aegyssus (Tulcea) cât și în Troesmis (Măcin) garnizoane puternice, sprijinite și de flota romană de pe Dunăre cu reședința în Ratiaria (Classis Flavia Moesica¹⁾).

Această epocă are în istoria Daciei o importanță capitală, căci influența romană se mărește din ce în ce, înlocuind vechea influență elină, celtă, macedoneană și tasică, rămasă încă în Dacia. Neguțătorii romani se stabilesc, aducând cu dânșii moravurile și limba latină și în schimburile comerciale se infiltrează din ce în ce mai mult denarul roman, ce înlocuește astfel tetradrachma barbară, bătută după chipul vechilor monete macedonene și thasice. Florus (IV. 12) arată cum disciplina și idiomul Romanilor se răspândesc în Panonia și Dacia. Mulți Romani stabiliți în aceste ținuturi, cultivă literile și știința.

Această influență romană se continuă și mai târziu, pe timpul lui Claudiu când teritoriu Thraciei este prefăcut în chip definitiv în provincie romană cu o administrație civilă aparte și cu armată specială auxiliară pusă sub comanda unui procurator imperial, lăsând teritoriului din stânga Dunărei autonomia politică.

În privința întinderii imperiului roman și a forței militare în epoca lui Tiberiu Tacit ne dă următoarele date, din care extragem cele ce ne privesc.

«Remetalces și copiii lui Cotys guverna Tracia. Două legiuni în Panonia și tot atâtea în Moesia păzeau trecerea Dunărei.»

Din aceste câteva date istorice, cunoscute pe care însă la-am crezut necesare a le reaminti, reiese în mod evident care au fost începuturile influenței și stabilirii legiunilor romane dealungul malurilor Dunărei până la Delta ei.

Nu rămâne nici o îndoială că tezaurul din Gherghina, îngropat în apropierea afluenței Siretului cu Dunărea, reprezintă averea unui roman stabilit în timpul organizării acestei provincii de legiunile lui Tiberiu. Mai mult încă prin existența seriei de imitațiuni pa-

¹⁾ După V. Antonescu, op. cit., pag. 110.

noniene ce conține tezaurul, putem concluda că o mare parte din conținut a fost adus de legiuni în an. 12 a. Chr. în timpul în care Tiberiu bate pe Panoni punând pe Roemetalces să-i governeze. De asemeni, cum cea din urmă emisiune din acest grup de dinari este a lui Octavian-August, datând din an. 2 a. Chr. determinăm epoca îngropării tezaurului, pe care am amintit-o, precum și evenimentele istorice descrise mai sus, care a fost după cum vedem, cauza eficientă a ascunderii acestui important tezaur numismatic.

Primele infiltrări ale sistemului monetar roman în provinciile dunărene.

Unul din factorii ce desăvârșeau colonizarea romană într-o provincie ocupată era introducerea sistemului monetar al metropolei, infiltrat prin intermediul neguțătorilor romani. Această infiltrațiune se făcea nu într'un mod silit, impus, precum s'ar putea crede, căci Romanii, când ocupau o provincie sau un oraș, le lăseau autonomia cultului, a limbei, precum și dreptul de a bate monetă proprie, constituind astfel acea situație intermediară unei colonizări definitive, cunoscută sub numele de «*civitas sine suffragio*». Un exemplu de acest sistem îl găsim în Macedonia, din momentul primei ocupațiuni și până în 146 a. Chr. când această provincie fu definitiv colonizată, epocă în care se introduse denarul roman ca monetă legală.

Dreptul pe care Romanii îl dădeau provinciilor, de a bate monetă proprie fu numit *drept cerentin* dupe numele orașului Caerae din Etruria, oraș care capătă acest drept, cel dintâi. Un exemplu avem în epoca în care Macedonia de și divizată în patru provincii bate monete proprii, tetradrahmele de argint cari au reprezentate pe avers bustul Artemisei Tauropolis, zeița cetății Amfipolis, înconjurată de scutul Macedonean, iar pe revers buzduganul într'un cerc de foi de stejar, cu inscripția MAKEΔONΩΝ ΙΠΟΘΗΣ. Dease-menea dupe ce insula Thasos a fost în 196 a. Chr. liberată de sub jugul Macedoniei, iar în 146 dupe ce a încetat baterea tetradrahmelor macedonene, Thasos, sub egida Romană bătute o serie de tetradrahme, cu argintul luat din minele sale bogate, ca și tetradrahmele provinciei Maronea, bătute în aceeași epocă. Aceste monete au în numismatica ținuturilor noastre o mare importanță, ele cir-

culând aproape exclusiv ca monetă de stat dela 146 a. Chr. și până în epoca lui August (Imhoff-Blumer, Forrer).

Dreptul cerentin îl găsim și la celelalte popoare supuse imperiului roman, ca Celtii, Iberienii, Panonii, Numidii, etc.

Printre toate aceste popoare trebuie să distingem însă două categorii: Unele cu o civilizație mai înapoiată, neavând un sistem monetar propriu, au adoptat cu multă ușurință denarul roman; altele, având o organizație politico-socială mai avansată, posedau un sistem monetar propriu. Un exemplu din prima categorie avem în Numidia, a cărei monetă autonomă, bătută de Iuba I este reprezentată printr'un exemplar în tezaurul din Gherghina. (Moneta lui Iuba I reprezintă un denar roman de argint redus la $1/84$ din libra romană, bătută în urma legii Flaminia în greutate legală de 3 gr. 50, plus uzura. Acest denar, bătut după dreptul cerentin, apare în urma evenimentelor politice ce sguduiau republica romană la jumătatea secol. I a. Chr.¹⁾

La popoarele cu o civilizație mai avansată, cari aveau monetă proprie, ca Celtii, Galii și Pannonii, infiltrarea sistemului monetar roman a întâmpinat mai mare greutate. Așa Celtii din Galia, care erau încă din sec. IV-lea a. Chr. în relațiuni comerciale cu lumea greacă, obicinuiau ca monetă de aur Filipul macedonean, pe care Galii l'au imitat pe la prima jumătate a sec. III a. Chr. prin monete de aceeași greutate.

În ceace privește însă monetele de argint și de bronz, care au fost introduse în sistemul monetar galic, în urmă, atunci când influența macedoneană este înlocuită prin cea romană, Galii simt necesitatea de a-și modifica sistemul monetar prin sistemul roman, introducând denarul ca monetă de stat. Monetele proprii galice de

¹⁾ Iuba I, aliatul lui Pompei, în războiul contra lui Iuliu Cesar, biruște în 49 a. Chr. armatele acestuia, unde își găsește moartea generalul Curion, amicul și susținătorul aprig al lui Caesar. În această epocă, Iuba spre a-și arăta intenția de a rămâne în strânse relațiuni politice cu Romanii, bate monetă cu numele și deviza lui. Existența acestei monete, alăturată la numeroasa serie de denari din epoca lui Pompei aflătoare în tezaurul nostru, este explicată prin prezența cavaleriei lui Iuba în armata macedoneană a lui Pompei, monete cari au rămas în circulație timp de o jumătate de secol în armă, până la epoca îngropării tezaurului.

acest fel, după cum arată Barthélemy ¹⁾, reprezintă imitațiuni și ca tip și ca greutate după denarul roman. Introducerea denarului în Galia fu datorită în prima linie comerțului roman și se întâmplă înainte de epoca lui Octavian August. În a doua linie Blanchet ²⁾ arată cum denarul roman fu adus în Galia de Cesar în scop de a-și procura alianțe și amicitii. În fine numărul mare de denari romani ce au circulat în acea epocă și pe care o adeveresc numeroasele tezaure descoperite în Galia, provin din imensul numerar luat dela neguțătorii și cetățenii romani la Cenabium, Noviodonum și Bibracte, precum și prin luarea întregului tezaur al armatelor lui Caesar ³⁾ la Eporodorix și Viridomar «atque equos interse partiti sunt».

Acestea fiind cunoscute, vom arăta chipul în care denarul roman a înlocuit vechile monete ce circulau și în ținuturile dunărene bătute dupe tipul monetelor taseice.

Și pentru a se înțelege cum s'a făcut această înlocuire, vom face o scurtă privire asupra stărei economice a popoarelor acestor ținuturi înaintea aparițiunii Romanilor.

Încă din cele mai vechi timpuri marile bogăți în grâne, aur și animale din aceste ținuturi erau legendare. Grânele ⁴⁾ alcătuiau articolul de căpetenie al comerțului Geților și Dacilor cu lumea greacă. Numai Athena importa din întinsele câmpii de la gurile Dunărei până la Hypanis, aproape atâta grâu cât primea din Africa, Sicilia, Eubea și alte insule, cum și dela coastele mării Egee. Demostene de asemeni arată cum grâul importat dela Pontul Euxin atinge numai el singur aproape aceeași cifră de medimne cât totalul cifrei ce se primea dela toate celelalte piețe.

Deasemenea dupe cum descrie Herodot era legendară bogăția în aur a munților Olteniei și al Transilvaniei, țări cu cari Elinii aveau un întins comerț, încă din sec. V a. Chr. din timpul dominațiunii Agatirșilor.

¹⁾ *Barthélemy A. de. Essai de classification chronologique de différents groupes de monnaies Gauloises. Revue celtique 1890 p. 134—179.*

²⁾ *Blanchet A. Les trésors de monnaies romaines et les invasions germaniques en Gaule 1900.*

³⁾ *Cesar De bello gallico VII 3-55 și 42.*

⁴⁾ *Uhert, Skythien und das Land der Geten oder Daker, Weimar 1846 p. 257—264.*

Acest întins comerț pe cari popoarele dunărene îl făceau cu Orientul, explică numărul mare de monete grecești, macedonene și tasic ce se descoperă zilnic în ținuturile noastre, proba circulației lor zilnice.

Această adoptare a sistemului monetar macedonean și tasic se infiltrează mult mai departe pe tot lungul vadului dunărean ce era locuit de Celți.

Intr'adevăr prin legăturile politice și comerciale pe cari națiunile celte, ce încă din timpurile lui Ephoros (jumătate sec. IV Chr.) ocupau valea Dunărei, până la porțile de fer, cu Macedonienii și cu Grecii, a rezultat că aceste triburi Celte să adopte același sistem monetar.

Este cunoscut că în sec. IV—III a. Chr. a existat o emigrare a Celților din apus, dealungul Dunărei până în Macedonia, atunci când ei au venit în contact cu civilizația Macedoneană, Grecească și a Insulelor. Această legătură între Celți și Orient se continuă și mai târziu. În 336 a. Chr. găsim pe regii Celți pe țărmurile Adriatice, fiind în legătură de amicitie cu Alexandru cel Mare. În 280—278 a. Chr. Celții dela Dunăre se scoboară până în Grecia, distrugând templul dela Delpi. În 276 a. Chr. Celții ce locuiau ținuturile Dobrogei, Bulgariei, Șerbiei, trec Helespontul în Asia Mică, înființând regatul Tokini, Tectosășii și a Tolistobogii. O sută de ani în urmă, atunci când influența politică a Macedoniei este înlocuită prin cea romană (146 a. Chr.), comerțul triburilor celte, precum și al popoarelor dunărene se resimt de influența romană. Din acel moment, comerciantul venit la puternicele cetăți ale Pontului Euxin, aduce cu sine argintul roman care încetul cu încetul se infiltrează în transacțiunile comerciale. Iar atunci când aceste popoare, ce depindeau înainte de forța macedoneană, se vedeau atacate de barbarii veniți dela răsărit, nevoite fiind să recurgă la protecția romană, denarul latin se impune cu mai multă tărie în circulația zilnică.

Așa fiind, vedem stabilindu-se în ținuturile noastre două mari centre de penetrațiune a sistemului monetar roman: Unul nordic, reprezentat după cum am văzut prin popoarele celtice cari acum erau și ele supuse influenței romane, popoare ce se scoborau dealungul Dunărei până la porțile de fer; iar altul sudic reprezentat după cum am văzut prin popoarele din Macedonia și insule, deja colonizate de Romani. Aceste două influențe care de secole aveau

o strânsă legătură politică și comercială dealungul vadului dunărean, au întâmpinat o rezistență din partea popoarelor ce locuiau aceste ținuturi (Daci), rebarbativi cu totul influenței romane. Se înțelege, așadar, cauza pentru care Cesar, ce desăvârșise colonizarea Celților, a Elinilor și Macedonenilor, simțea necesitatea absolută de a avea în stăpânirea sa și calea dunăreană. Este sigur că până ce această stăpânire nu se desăvârșește nu putea nici vorbă fi de înlocuirea sistemului monetar din aceste ținuturi, reprezentat prin imitațiunea tetradrahmelor tasiche, starterii și tetradrahmele macedonene, cu sistemul monetar roman.

Odată ce puterea romană își stabilește prin armatele lui Octavian-August garnizoane puternice dealungul Dunărei, și când Tiberiu în an. 12 a. Chr. prin învingerile succesive ale Dacilor, reușește să impue forța romană, din acel moment dispare în fine cu totul și în provinciile dunărene sistemul monetar macedonean, înlocuit cu denarul roman.

Acum neguțătorul ce venea cu mărfurile din ținuturile nordice ale Galiei și Britaniei, eră sigur că denarul său de argint, imitat după denarul roman, având însă valoarea legală a metalului, putea să fie utilizat în tot ținutul parcurs de dânsul până în fundul Orientului. Și cel mai clar exemplu al acestei legături intime între monetele diferitelor triburi de popoare celte, pانونe, etc. cu metropola, o găsim în numeroasele tezaure numismatice din acea epocă, în care denarul roman este amestecat cu imitațiunile sale. Tezaurul din Gherghina confirmă încăodată, prin existența celor 11 imitațiuni panoniene, legătura comercială și legalitatea cursului denarului roman între popoarele dela Nord cu cele ale Pontului Euxin. Numărul mare de denari din epoca republicană ce se descoperă zilnic la noi, confirmă circulația mare pe care o avea denarul roman, adus de legionar și de neguțător în transacțiunile lor comerciale, prin care se făcea schimbul între mărfurile civilizației romane cu bogățiile naturale ale solului dunărean.

Contramărcile monetare din tezaurul din Gherghina.

Chiar înainte de introducerea sistemului monetar roman, atât popoarele celte cât și cele din Macedonia se serveau în schimburile lor comerciale de valoarea *intrinsecă* a metalului nobil (aur și argint)

din care își băteau monetele lor proprii. Totuși găsim în numismatica acestor popoare încercări de fraudă, ce consistau în introducerea de metali inferioare în aliaj, fraude comise câteodată chiar în mod oficial în epocile de criză. Așa se explică cum se găsesc foarte numeroase tetradrahme de argint dace, din argint bun, cari prezintă, bătute «en creux» cu dalta, tăeturi adânci ce desigur serveau la controlul calității metalului.

Atunci când denarul a luat locul tetradrahmelor dace, desigur că populațiunea a fost încă dela început atrasă în cursă de numărul mare de denari bătuți dintr'un metal inferior.

Intr'adevăr un obicei foarte mult întrebuițat de Romani, imitat dela Elini, a fost ca în anumite timpuri de criză guvernul să înlocuiască monetele de argint pur prin monete fiduciare reprezentate prin denari de aramă sau fier, acoperiți printr'o placă subțire de argint. Aceste monete fiduciare care apar în diferite epoce dela războaiele lui Hanibal înainte, reprezentau o monedă analoagă cu hârtia noastră de bancă, și ca atare ne putând fi refuzată la schimb.

Circulația acestor monete fiduciare se întrerupea însă de guvern odată cu trecerea crizei. Astfel găsim, în timpul guvernării lui Cinna, că pretorii și tribunii, din care cităm pe Marcus Marius Gratidianus, dă o ordonanță pentru a se răscumpăra toate monetele fiduciare, înlocuindu-le prin denari de argint bun, stabilind chiar un birou de control, de care tradiția nu ne spune ce rezultat a avut.

Destul este să amintim că acești denari umpluți (deniers fourrés)¹⁾ au continuat să circule mai cu deosebire în provincii, acolo unde lipsa de cultură și de control făcea mai ușoară circulația lor. Cu toate acestea, popoarele din Macedonia, Tracia, Moesia și Dacia, obișnuite cu monetele macedonene, din argint bun, au trebuit să ia măsuri pentru a nu fi înșelate prin primirea denarilor de aramă argintată, și ca atare s'a simțit nevoia a se exercita de autorități un control sever pentru a pune pe orice locuitor la adăpostul unei fraude. Pentru exercitarea acestui control, Celții obișnuiau să bată contramarcă pe monetele ce aveau putere circulatorie, spre a arăta

¹⁾ Pentru detalii cu privire la monetele fiduciare vezi studiul meu: «Numi Aerati» de la Theodosius I. Bul. Soc. Numis. Rom. An. XIV No. 29—30, 1919.

ast-fel valoarea legală a materialului întrebuințat (Forrer). Intr'o comoară din Kis-Jenő (Arad) ce conținea imitațiuni barbare după monetele lui Filip V, există vreo 20 contramărci în formă de S.+C.Y. cu care erau însemnate cele mai grele monete.

Acest obicei de a contramarcă moneta de argint bun care se confirmă în mod strălucit în tesaurul nostru a fost adoptat și de Daci.

Deja de mult timp, numismații sau simpli strângători de bani vechi, de prin ținuturile noastre, erau obijnuiți să vadă pe aversul denarilor republicani, semne diferite, bătute «en creux» posterior fabricațiunei lor; dar desigur până în prezent nimeni nu a căutat să și explice dacă aceste semne apărute în mod sporadic în colecțiunea denarilor republicani, își au avut o rațiune de a fi sau sunt datorite întâmplărei.

Numărul mare de monete contramarcate ce se găsesc în tesaurul din Gherghina evidențiază pe deplin rolul important al acestor semne a căror descriere va face obiectul unei amănunțite cercetări.

Intr'adevăr dintr'o cercetare făcută în această direcție, am ajuns la convingerea că există și la popoarele din Tracia și din provinciile vecine, obiceiul de a controla calitatea metalului atât prin tăeturi adânci făcute cu dalta cât și prin semne bătute ulterior pe una din fețele monetelor. O moneta din Pharsalus aflată în colecțiunea mea, găsită în Oltenia în toamna anului 1915, și pe care se află bătută o contramarcă Θ arată că obiceiul de control există la aceste popoare înainte de apariția denarilor republicani. Ori atunci când denarii romani au devenit singura moneta de circulație, s'a simțit mai mult nevoia de a supune la un control, calitatea metalului acestor denari, pentru a nu fi înșelați de numeroasele monete umplute cari încă circulau în aceste ținuturi îndepărtate de metropolă.

Semnele bătute pe monetele tezaurului din Gherghina nu lăsa așa dar nici o îndoială că reprezintă contramarcă de control a funcționarilor însărcinați cu această misiune.

Din descrierea acestor contramărci va rezulta pe deplin părerea ce o emitem.

Desigur că atunci când funcționarii însărcinați cu această operațiune procedau la marcarea monetelor, trebuiau să țină socoteală că semnul de control ce-l aplicau să consiste dintr'un caracter înțeles de locuitorii care se serveau de acele monete. Din studiul

amănunțit al acestor contramărci va reeși o serie de *litere* pe cari va trebui să le studiam din punct de vedere epigrafic cu scop de a determina limba întrebuintată de popoarele din ținuturile dunărene ce se serveau de aceste monete.

Înainte însă de a descrie în toate amănuntele, caracterele acestor contramărci, care dupe cum vom vedea, reprezintă literele alfabetului tasic, cred necesar a expune influența de secole pe care a exercitat-o neguțătorii acestei insule în ținuturile Dunărene de jos și a Mării Negre și care a avut drept urmare, adoptarea alfabetului lor de către populația locală.

Cu mult înainte de influența macedoneană pe care am descris-o și care o confirmă existența imitațiunilor starterilor și tetradrahmelor lui Pilip II și Alexandru III, exista un centru de propagare politică și economică, din partea populațiunilor insulelor eline și în special a insulei Tassos, care era cea mai prosperă, atât în Tracia cât și în ținuturilor dintre Dunăre și Carpați. Această influență ce datează dela începutul sec. IV a. Chr. o confirmă numeroasele imitațiuni de tetradrahme tasică ce circulau în secolul II a. Chr. (196—146 a. Chr.) prin ținuturile Bulgariei, României și Ungariei de astăzi; precum și numeroasele monumente arheologice dintre care amfora tasică, descoperită în castrul dela Poiana, evidențiază pe deplin influența tasică. Negreșit că această influență politică și economică ce data de secole, s'a repercutat și asupra limbei rostite de populațiunea stabilită în centrele mari comerciale ale Pontului Euxin și a malurilor Dunărei, întinzându-se chiar această influență dealungul Dunărei de jos până la popoarele Celte.

Intr'adevăr se știe că în această privință, Caesar (Bell. Gal. IV. 14) descriind obiceiurile Celților din Galia arată cum ei se serveau în afacerile lor publice și private de litere eline: «Necque fas esse existimant ea litteris mandare, cum in reliquis fere rebus, publicis privatisque rationibus, Graecis litteris utantur». Tot Caesar (Bell Gall I 29) descriind registrele ce sau găsit în lagărul Helvetilor, arată că ereau scrise cu litere grecești «In Castris Helvetiorum tabulae repertae sunt literis Graecis confectae et ad Caesarem relatae quibus in tabulis nominatim ratio confecta erat, qui numerus domo exisset eorum, qui arma ferre possent et item separati pueri, senes mulieresque».

De asemenea întrebuintarea limbei Eline de popoarele Celte o

confirmă și inscripțiunile monetare dupe denarii, bătuti de aceste popoare chiar când ele reprezentau imitațiuni dupe denarul roman ¹⁾.

La popoarele Moesiei inferioare și Traciei și în special în ținutul Dobrogei ce depindeau de puternicile cetăți dupe malurile apuseane ale Pontului Euxin, limba elină era cea vorbită. Atât numeroasele monumente epigrafice cât și seriile monetare din epoca autonomă a orașelor Istros, Tomis, Kallatis, Dionysopolis etc., toate arată în mod neîndoios că comerciantul venit de secole din insulele arhipelagului, stabilindu-se în aceste ținuturi a împrăștiat toate razele culturii eline.

Există dar și din punctul de vedere filologic aceleași două mari centre de cultură elină — cel nordic al celților dela nord, cel sudic al celților dela sud ce se confundau de secole cu populația pontului Euxin — care ca și cele două centre monetare pe care le-am descris, își aveau o continuitate neîntreruptă prin artera Dunăreană.

Cred rational a admite că și populațiunea destul de deasă ce cultiva mănoasele ținuturi dintre Dunăre și Carpați și cari încă din sec. IV-lea a. Chr. erau în strâns contact comercial cu poporul thasic și cari utilizau chiar în transacțiunile lor comerciale moneda thasică și macedoneană, să fi utilizat și ei ca și vecinii lor cu care veneau în contact dialectul thasic, mai cu deosebire că aceste populațiuni au fost timp de două secole sub influență comercială a Celților din nordul vadului dunărean.

Această populațiune dintre care Dacii reprezintă elementul preponderant, a lăsat în epoca ante romană foarte puține elemente epigrafice cari să ne îndreptățescă a cunoaște dialectul limbei lor.

Deja înaintea noastră *Cesar Bolliac* și *Hasdeu* ²⁾ bazându-se pe câte-va monumente epigrafice ce le atribuiuau Dacilor, au descris alfabetul ce'l credeau a fi utilizat de Daci.

Astfel C. Bolliac descoperind în 1869 în localitatea Slonu din Jud. Prahova pe cărămidele unui zid vechi niște semne, a descris în *Trompeta Carpaților* din 1871 No. 939 aceste semne, considerându-le ca litere ce constituiau alfabetul Dac.

B. P. Hasdeu prin cercetarea acelorași semne cât și prin studiul

¹⁾ *Forrer (Dr. Robert)* Keltische Numismatik der Rhein und Donaulande. 1908 pag. 110.

²⁾ op. citat.

unor plumburi descoperite în ținutul Tyszkiewicz din Rusia, concludă că literele după cărămizile din Slonu ar reprezenta alfabetul mongoloid adus și împrăștiat de Deceneu la Daci. În studiul său critic Gr. Tocilescu înlătură pe drept cuvânt ca nefundat și lipsit de orice bază științifică acest abecedar dacic, literile reprezentând niște semne ale lucrătorilor (Steinmetzzeichen, marques d'ouvriers) dintr'o lucrare medievală.

Am amintit aceste date deja cunoscute și descrise pentru a evidenția lipsa de monumente epigrafice care să ne pună în măsură a elucidă această chestiune.

Totuși în numismatica celto-dacă, există cunoscută o serie de monete de argint, imitațiuni după tetradrahma macedoneană a lui Filip III, care serie a fost găsită în mai multe tesaure descoperite în special în ținuturile dintre Carpați și Dunăre.

Aceste imitațiuni cari au circulat în sec. II a. Chr. prezintă pe reversul concav al monetelor, diferite semne pe cari le putem grupa în următoarele cinci:

✠ M T N N

cari deși gravate rudimentar, într'un stil barbar, totuși nu lasă nici o îndoială că represintă litere și monograme, ce au o mare asemănare cu literile ce se găsesc pe monetele thasice.

În momentul în care influența romană s'a stabilit în ținuturile dintre Dunăre și Carpați și care după cum am văzut să înfăptuește în anul 12 a. Chr. prin legiunile aduse de Tiberiu, populațiunea locală își avea dialectul ei propriu — cel thasic — asemănător vecinilor lor și pe care și l'a păstrat și în urmă grație principiului de colonizare al Romanilor conceput de Caesar prin statul elino-italic.

Intr'adevăr la începutul înființării de colonii, — cel dintâi care a decis pe Latini să se stabilească dincolo de limitele Italiei a fost Caius Gracchus, creatorul monarhiei romane democratice, — colonizarea consista din darea de pământuri în provinciile subjugate, la locuitorii latini. Aceștia la rândul lor inițiau pe barbarii din Occident la civilizația latină (Quintus Sertorius).

Acolo însă, unde există o civilizație elină, legionarul roman trimis să împrăștie cultura latină și să o menție prin puterea armelor, în loc ca să micșoreze influența civilizației eline, a lăsat-o să se desvolte, din care cauză locuitorii nu mai aveau nici un motiv

ca să se răscioale. Așa vedem că ori unde se stabilesc legiunile romane dascălul elin continua să ocupe și ținutul în sensul lui, și pe când romanul stabilea puterea militară, elinului era dat să introducă cultura, limba și obiceiurile pe cari le proclamau însăși învingătorii romani.

Din acest punct de vedere Momsen (Hist. Rom. VII 273) arată cum în special în Orient acolo unde există o veche cultură elină, dela Caesar înainte, legiunile romane venind în contact cu barbarii, le proclamau civilizația chiar în limba elină.

Ideea statului Eolino-Italic, cu două limbi și o singură naționalitate, descrisă de Momsen, își găsește cea mai deplină confirmare prin existența caracterelor eline pe denarii tezaurului din Gherghina. Nicăeri până în prezent nu găsim reunite într'un tot așa de complect, legătura intimă a influenței latine cu cultura elină, ca pe malurile Pontului Euxin și al Dunărei, acolo unde existau cetăți puternice în care civilizația elină data din timpul lui Herodot. Cetățeni cari atunci când au văzut că vechia putere a Metropolei Tasice și Macedonene este înlocuită prin cea romană, cu atât mai repede și ușor, a primit influența acestei din urmă cu cât romanii le lăsau și libertatea cultului și a limbei lor.

Din numărul de 517 denari, tezaurul din Gherghina cuprinde 356 monete contramarcate cu diferite litere a căror caractere și variații le vom descrie în amănunțime. Exceptând cinci ce sunt contramarcate pe ambele fețe, 351 denari prezintă una sau mai multe contramărți pe avers.

Deși apar în mod disparat pe diferitele serii ale monetarilor, deoarece găsim pe denarul familiei Horatia (264 a. Chr.) și a monetarului C. Decimius Flavus (214 a. Chr.) contramarcate cu aceleas semne ca și seria denarilor lui Octavian August bătută în anul 14 a. Chr., totuși identitatea modului de batere al acestor litere ne îndreptățește a arăta că controlul denarilor din acest tezaur a fost făcut în aceeaș epocă în timpul lui Oct. August între anii 13 a. Chr. 10 a. Chr. data dela care nu mai găsim în tezaur, denarii contramărți. Epoca aceasta coroborează și cu evenimentele istorice întâmplate în anul 12 a. Chr. când legiunile lui Oct. August de sub comanda lui Tiberiu restabilind pacea în ținuturile Dunărene, organizează aceste ținuturi grație puternicelor garnizoane.

Înainte de a descrie caracterele acestor contra mărți amintim

că ele nu se găsesc pe nici una din imitațiunile barbare găsite în tezaur.

Din punctul de vedere al monetarilor pe a căror denari sunt bătute contra mărcile, dăm o listă din care se poate vedea că din 158 monetari, la 90 găsim aceste contra mărci, pe când 68 serii nu au.

Din grupul de 356 contra mărci putem scoate următoarele semne dintre cari majoritatea se repetă pe un număr mare de monete:

A A I C K L Δ D E Σ Γ E Y V φ ζ I + X V
 M N N ζ E O Θ Ω O P T Q R T T Y

Dintr'o scurtă privire reese evident caracterul lor, fiind litere ce compun ast-fel un întreg alfabet.

Să vedem dacă din cercetarea acestor litere putem determina cărui alfabet ele aparțin?

Printre alfabetele cunoscute în epoca istorică din care face parte tezaurul din Gherghina, ne sunt cunoscute Grupul de alfabete Eline (Eolo-Dorien, Ionic, al Insulelor Egee) apoi alfabetul osc, etrusc și latin care sunt derivate din alfabetul Elin. Legătura între aceste alfabete este așa de strânsă în cât alfabetul latin arhaic care este venit din alfabetul grec prin intermediul coloniilor grecești ale Italiei și Siciliei, nu reprezintă de cât alfabetul grecesc foarte puțin modificat. Dupe cum arată *Cagnat* ¹⁾ alfabetul latin primitiv a suferit oarecare schimbări grație cărora o parte din litere dispărură, iar altele au fost introduse temporar sau definitiv.

Comparând literile ce constituiesc contramărcile monetare cu literile tuturor acestor alfabete constatăm următoarele:

O serie de litere și anume:

A K C I L D E F S X L N O O P R T

se găsesc în alfabetul latin arhaic din care însă în alfabetul sec. I a. Chr. a dispărut literile:

F fiind înlocuite cu P; ζ înlocuită cu S pe când literile:

A Δ Σ E Y φ + M N ζ E Θ Ω P Q T Y

nu se găsesc nici în alfabetul latin arhaic și mai puțin ele lipsesc

¹⁾ *Cagnat René. Cours d'Epigraphie Latine. Ed. III 1898 pag. 1--34.*

din alfabetul roman din epoca lui Caesar și August. Se găsesc însă în alfabetul elin.

Din această cauză credem că este îndreptățită ideea de a considera literile contramărcilor monetare din tezaurul din Gherghina ca făcând parte dintr'unul din alfabetele eline și anume găsim că:

Litera	A 	face parte din alf. eolo dorien, ionic, Ins. egee
»	C 	« « « « « « « « «
»	Δ	« « « « Insulelor egee și ionic.
»	D	« « « « eolo dorien, ionic, Ins. egee .
Litera:	E	face parte din alf. eolo-dorien, Ins. egee, ionic
»		» » » » corinthian
»	Ε 	» » » » eolo-dorien
»	Υ 	» » » » » » Ins. egee, ionic
»		» » » » corinthian
»		» » » » eolo-dorien Ins. egee, ionic
»	+X	» » » » Insulelor Ioniene
»		» » » » eolo-dorien, atic
»	Μ	» » » » » » Ins. Ioniene
»	Ν 	» » » » » » » »
»	Ξ 	» » » » » » » »
»	O	» » » » » » » »
»		» » » » corinthian
»	Θ 	» » » » Insulelor Ioniene
»	Ι 	» » » » eolo-dorien
»		» » » » Insulelor Ioniene
»	Ρ	» » » » » »
»	Τ	» » » » eolo-dorien, Ins. Ioniene
»	Υ 	sunt considerate ca semne convenționale inventate

apre a completa alfabetul de oarece ele nu se găsesc în alfabetul cadmean, nici fenician. Se vede încă că prin întrebuințarea lor, re-

prezintă în alfabetul grec un sunet distinct ce îl găsim la alfabetul eolo-dorien și la cel etrusc.

Afară de aceste caractere mai găsim următoarele litere ce apar numai într'o singură dată:

Litere:	Π	din alfabetul osc derivat [din Γ al alf. eolo-dorien
»	Ζ	» » etrusc
»	Θ	» » etrusc
»	ⓐ	reprezintă o reunire de O și A
»	Ϝ	» » » de E și C

*

Toate aceste litere arată în mod evident origina alfabetului elin care dupe *Franz*, se compune din următoarele trei alfabete ce au fost adoptate de toate popoarele elenice:

a) Alfabetul eolo-dorien compus din 25 litere

b) » attic compus din 21 »

c) » ionic compus din 24 »

Mommsen divide alfabetele utilizate de elini în două:

a) Alfabetul primitiv compus din 23 litere, ce compune atticul și ionicul.

b) Alfabetul posterior compus din 26 litere, ce compune cel corcirian și dorico-calcidian.

Lenormant ¹⁾ care s'a ocupat în mod special de alfabetul elin admite sistemul lui Franz la care se adaugă un al 4-lea alfabet al insulelor Arhipelagului compus din 27 litere, alfabet utilizat de popoarele din insule ce aveau o rasă ioniană și doriană, din care cauză se și constată că alfabetul lor reprezintă o stare intermediară între alfabetul eolo-dorian și ionian.

Dupe *Lenormant* alfabetul insulelor Arhipelagului cu toate că își păstrează caracterele generale ce constituie individualitatea lui totuși prezintă un număr de varietăți locale deosebite dupe insule.

Ast-fel un anume grup de insule admite litera F, dar nu întrebuințează litera Ϙ, pe când al 2-lea grup din contră nu admite de cât litera Ϙ.

¹⁾ *Lenormant* vezi în *Darembert et Saglio*, Dictionnaire des antiquités grecques et romaines. Art. Alphabetum t. I p. 215.

Acest al doilea grup de alfabet ce înclină spre origină ioniană, și pe care îl găsim în cele mai vechi inscripțiuni din Melos, Siphnos, Andros, Paros și a coloniilor lor, a fost introdus în Macedonia și în Tracia meridională prin intermediul coloniei pariene din Tasos.

Acest fapt arătat de Lenormant în importantul său studiu, se confirmă pe deplin și prin existența contramărcilor monetelor din Gherghina.

Intr'adevăr de și numărul mare al literelor ce compun contramărcile, se găsesc și în celelalte alfabete eline, totuși prin prezența literelor

ϑ Ω Ο Ζ + V

ce apar foarte des pe monetele tezaurului din Gherghina, litere ce sunt caracteristice alfabetului utilizat de grupul de insule ce cuprinde și Insula Thasos, se evidențiază dialectul pe care îl vorbeau locuitorii din apropierea Dunărei, și a Pontului Euxin. De alt-fel și numeroase monumente numismatice antice confirmă aceasta. Atât în ținuturile Bulgariei de astăzi cât și în acelea ale țării noastre în special ale Dobrogei, sau descoperit dupe cum am arătat numeroase tetradrachme de argint din Thasos, din care multe imitate de popoarele locale, arăta legătura politică și mai cu deosebire comercială pe care o avea popoarele din Tracia și Moesia cu popoarele pariene din Thasos.

*

Un fapt important din punct de vedere numismatic și filologic este acela de a determina dacă denarii tezaurului din Gherghina au servit locuitorilor cetăților Dunărene de jos și acelea ale Mării Negre sau s'a servit de acești denari celelalte popoare vecine, fie Panonii dela Nord, fie locuitorii din Tasos și Macedonia; monetele fiind aduse în Gherghina deja contramărcate; cu alte cuvinte dacă controlul acestor monete a fost sau nu făcut într'una din aceste provincii fapt care ar confirma stabilirea definitivă a sistemului monetar republican.

Din datele istorice, numismatice și epigrafice, expuse în această lucrare reese în mod evident că nu locuitorii latini din Metropola au putut să se servească de denarii tezaurului din Gherghina la cari nu se constată niciodată stabilirea unui control al metalului prin bateri ulterioare de contramărci; ci că aceste monete au servit

vietii economice a locuitorilor provinciilor Dunărene care înlocuise de curând tetradrachma tasică prin denarul roman și cari au simțit desigur necesitatea de a face controlul metalului spre a nu fi înșelați de denari umpluți.

Un element foarte important care confirmă aceasta idee este asemănarea mare pe care o prezintă caracterele contramărcilor descrise cu literele utilizate pe monetele bătute de triburile celt stabilite dealungul Dunărei, litere cari au fost grupate într'un alfabet de către *Forrer* în importantul său studiu citat.

Din acest alfabet se vede cum toate literile ce constituie contramărcile monetare intră în grupul de litere de cari s'au servit triburile Celte stabilite la Dunăre.

Aceste toate fiind cunoscute, putem trage anumite concluziuni cu privire la tezaurul din Gherghina și anume:

1. Tezaurul care a fost îngropat în anul nașterii lui Christos în ținutul dintre Siret și Dunăre, localitate foarte importantă din punct de vedere strategic, pe care legiunile romane de sub comanda lui Tiberiu le ocupase printr'o puternică cetate ce putea împedica incursiunile triburilor barbare dela Nord, avea și o importanță economică reprezentând un centru de scurgere al tuturilor produselor naturale ale ținuturilor din jurul Carpaților, prin albia Dunărei și Siretului. Ca atare prezența denarilor romani arată legalitatea cursului sistemului monetar roman ce l'a înlocuit în acea epocă vechiul sistemul monetar macedonean și tasic.

2. Deasemenea prezența imitațiunilor Panoniene în acest tezaur arată că în aceste ținuturi, aceste imitațiuni bătute din argint bun, aveau un curs legal, deci în nici un caz, aceste monete nu puteau proveni din tezaurul legiunilor romane aduse de metropolă.

3. Prezența contramărcilor reprezentate prin literele din dialectul tasic utilizate de triburile panoniene, pe un număr așa de mare de monete și cari coroborează cu numeroasele contramărci ce se găsesc sporadic pe denarii republicani, descoperiți prin ținuturile Dunărene, arată că obiceiul de contramarcare, era un obicei celtic de care se foloseau locuitorii vadului dunărean.

4. Aceste contramărci au fost bătute într'unul din centrele po-

pulate ale Dunărei de jos în care influența celtică dată de două secole, iar influența romană era admisă de o jumătate de secol.

5. Monetele ce compun tezaurul din Gherghina au servit ca *monetă legală* în timpul ocupațiunii legiunilor romane ale lui Tiberiu, în transacțiunile comerciale interne și externe, pe cari locuitorii ținuturilor le aveau la nord cu triburile Celte, Panone și Araviste, iar la sud cu centrele comerciale ale Greciei și ale Insulelor Arhipelagului.

*

Vom termina acest studiu cu descrierea și catalogarea seriilor de denari ce compun tezaurul din Gherghina, împărțind această descriere în trei capitole: denari *republicani*, *imperiali* și *imitațiuni panoniene*, la care vom adauga și moneda lui Iuba I regele Numidiei, găsită în tezaur.

CAP. II.

MONETE REPUBLICANE

Din numărul de 517 denari de argint bun, ce conține tezaurul din Gherghina. 483 aparțin epocii republicane, și constituiesc o serie așa de numeroasă de varietăți monetare, încât putem zice că marea majoritate a familiilor monetarilor sunt reprezentate în tezaurul nostru.

Cea mai veche monetă din tezaur, aparține familiei Horatia, din care un singur monetar a bătut monete în timpul republicei; denar ce se atribue unei epoci foarte apropiate introducerii monetei de argint în Roma (490 a. R.=264 a. Chr.). În această epocă nu începuse încă obiceiul de a se reproduce pe monetă numele monetarului. Atribuția acestei monete lui Horațiu se bazează pe faptul că Traian a restituit denarul, punând pe revers, legenda COCLES, care după tradiția romană pare că aparține familiei Horatia.

Această monetă reprezintă una din cele mai vechi tipuri de denari romani. Se știe că primul denar roman¹⁾, Pliniu îl descrie ca bătut în atelierul monetar din Capitoliu în anul 269 a. Chr. (485 a. R): «*argentum signatum anno Urbis CCCCLXXXV Q. Ogulnio, C. Fabio coss*; sau în 268 a. Chr. (468 a. R) după descrierea lui Titu Liviu.

¹⁾ *Babelon*, Description Hist. et Chron. de Monnaies de la Republique romaine. 2. vol. 1885.

Din acest punct de vedere putem arăta că atelierul monetar fiind instalat în templul zeiței Junona Moneta sau Anunțătoarea, care zeiță a fost reprodusă pe un număr restrâns de monete ale familiei Carisia (T. Carisius (48 a. Chr.) și Plaetoria (L. Plaetorius L. f. Cestianus (74 a. Chr.) din care monete nu găsim nici una în tezaurul nostru. Dela această zeiță vine și numele de «*monetarii*» magistratilor însărcinați cu baterea pieselor, iar numele de *moneta* fu aplicat la însăși argintul bătut sub o formă definitivă care servea la schimburile comerciale (Lenormant).

Dela moneta familiei Horatia, seria monetelor se continuă în tezaurul din Gherghina aproape neîntrerupt până la terminarea republicei, după care urmează prima serie de denari de argint bătuți până la 1 a. Chr. de Octavian August.

Marea majoritate a monetelor republicane au acelaș aspect rugos, mat și în mare parte uzat, excepție făcând seria monetelor lui Octavian August. Acest aspect mat este datorit în mare parte acțiunii focului la care se pare că tezaurul a fost supus. Intr'adevăr după cum am constatat prin experiența făcută asupra unor denari de o conservare perfectă, supunându-i la acțiunea unui foc violent le-am dat acelaș aspect rugos pe care îl au și denarii din tezaur.

Un fapt demn de reținut este lipsa monetelor republicane de bronz sau a sub diviziunilor de argint: Quinariu și Sexterțiu, lipsa care se explică prin faptul că emisiunea Quinariului a fost suspendată către 217 a. Chr. dupe care s'a mai reluat în urmă însă în mod cu totul accidental; pe când denarul roman în special din timpul lui Iuliu Caesar și a urmașilor, era naturalizat în toate ținuturile în care legiunile romane stăpâneau. Ast-fel el circula exclusiv afară de Italia și de Galia Cisalpină, în Spania, Sicilia, precum și în celelalte provincii occidentale și orientale. Denarul avea ast-fel un curs legal pretutindeni și era singurul intermediar atât în contabilitatea oficială cât și în viața de toate zilele, fapt ce se confirmă și prin existența exclusivă a denarilor în tezaurul nostru.

Toți acești denari sunt bătuți dintr'un argint bun, având titlul legal al denarilor republicani de 0.993—0.965 dupe constatările lui Darcet sau de 0.998—0.902 dupe acelea lui Thompson și Fabbroni.

Nu există nici o alterațiune intenționată a metalului precum și nici nu se observă monete umplute (*fourees*). În tezaurul din Gherghina găsim cele două genuri de denari cunoscuți: simpli și

dințați. Cei dințai sunt în mare majoritate, pe când dințați nu avem de cât 15 aparținând monetarilor:

L. Cosconius	672 a. R. = 92 a. Ch.
Q. Mamilius Lunetanus	670 a. R. = 840 a. Ch.
C. Marius C. F. Capito	670 a. R. = 84 a. Ch.
Q. Antonius Balbus	672 a. R. = 81 a. Ch.
Q. Tufius Calenus	672 a. R. = 82 a. Ch.
L. Menunius L. f. Galerio	692 a. R. = 82 a. Ch.
L. Papius	675 a. R. = 79 a. Ch.
Procilius	675 a. R. = 79 a. Ch.
C. Naevius Balbus	680 a. R. = 74 a. Chr.
L. Roscius Fabatus	690 a. R. = 63 a. Chr.
L. Memunius & C. Memmius L. f.	696 a. R. = 58 a. R.

Cu privire la rolul pe care l'a jucat denarii dințai (serrati) nu putem aduce nici o nouă contribuție la cele deja cunoscute.

Amintim însă că numărul mic de serrati sunt în tezaur grupate în seria monetarilor dintre 92 a. Chr.—58 a. Chr.).

Adoptarea acestor zimți în numismatica republicană obicei imitat după monetele din Cartagina cari par a fi primele monete serrati, cred, contra părerei lui Lenormant¹⁾ că servea la controlul metalului, uzura zimțului făcea să se recunoască ușor calitatea metalului care în denari falșificați, argintul eră adesea de o calitate mult inferioară cursului legal al valorii.

Cu privire la descrierea serei numeroase de monete republicane ce compun tezaurul din Gherghina, ținem să arătăm că descrierile numismatice ale lui *Mommsen* și în special *H. Cohen* și *E. Babelon* sunt așa de complete încât negăsind în tezaur nicio piesă inedită, cred de prisos a descrie caracterele generale ale sistemului monetar republican.

În descrierea seriilor republicane ne-am condus de clasificatia alfabetică a familiilor urmând clasificatia lui *Cohen* și *Babelon*.

Fiecare piesă pe lângă descrierea aversului și reversului conține și ordinea de clasificatie a autorilor amintiți precum și greutatea și contramarca pe care o posedă.

¹⁾ *Fr. Lenormant. La monnaie dans l'antiquité Tom. I, pag. 267.*

Cum ordinea cronologică în care au fost bătute monetele nu corespund familiilor monetarilor, am alcătuit și un tablou de numele monetarilor clasificați în ordinea cronologică. Numărul ce însoțește numele fiecărui monetar corespunde numărului de ordine al monetei descrise în ordinea familiilor.

Aburia

1. M. *Aburius Geminus*.

a. R. 625 (129 a. Ch.).

I. GEM (Geminus). Capul zeiței Roma la dr. cu casca aripată; înainte *

Totul într'un cerc perlat.

a) Monogram

b)

c)

M. ABVRI ROMA (Marcus Aburius Roma). Soarele într'un quadrig în galop spre dreapta, ținând un biciu în mâna dreaptă.

C. I — Bab. 6.

Gr. 3⁸⁰

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Accolea

2. P. *Acculeius Lariscolus*

a. R. 711 (43 a. Ch.).

P. ACCOLEIVS LARISCOLVS' Bustul lui Acca Laurenția de profil la dreapta într'un cerc perlat.

Monogram U

Cele trei statui a «Nymfae querquetulanae» în formă de cariatide, în picioare, de față, ținându-se de mână și rezemate pe o traversă orizontală dela care se ridică 5 arbuști.

C. I. — Bab. I

Gr. 3⁴⁰

Acilia

3. M. *Acilius Glabrio*

a. R. 700 (54 a. Chr.).

SALVTIS. Cap laurat al Sănătăței la dreapta, într'un cerc perlat

a) fără monogram

b) V

NV ACILIVS III VIR-VALET (Manius Acilius triumvir. Valetudinis). Sănătatea în picioare, din față, privind spre stângă cu brațul stâng rezemată pe o coloană și dând cu dreapta de mâncare la un șarpe.

b) Monogr. R

c) " S

C. II. — Bab. 8.

Gr. 3⁷⁵

Aella**4. P. Aelius Paetus**

a. R. 545 (209 a. Chr.)

Capul zeiței Roma la dreapta cu casca aripată, deasupra un cap de vultur; înapoi X. Totul în cerc perlat.

P. PAETVS. ROMA (Publius Paetus. Roma) Dioscuri călare, galopând la dreapta cu lănciile înainte. Deasupra capetelor câte o stea.

C. 1. — Bab. 3. Gr. 3⁷⁰**5. C. Allius Bala**

a. R. 664 (90 a. Chr.).

BALA. Capul Dianei cu diadema, la dreapta. Înainte litera C.

Monogram C

C. ALII (Caius Allius) Diana ținând două făclii, într'o bigă condusă de doi cerbi, galopând la dreapta. Sub cerbi ca simbol trei capete de epuri. Totul într'un cerc de lauri.

C. 3. — Bab. 4. Gr. 3⁵⁰**Aemilia****6. M. Aemilius Scaurus**

a. R. 696 (58 a. Chr.).

1. M. SCAVR. AED. CVR. (Marcus Scaurus, aedilis curulis). În mijloc EX. S. C. (ex. senatus consulto). Jos REX. ARETAS. Regele Aretas în genuchi rugându-se, ținând în mână o ramură de maslini, alături de o cămilă, la dreapta.

a) Monogram: ΛC —b) \cdot S

P. HYPSAL. AED. CUR (Publius Hypsalus aedilis curulis); jos C. HVPSAE COS PREIVE în mijloc CAPTV (Caius Hypsaenus, consul, Preivernum captum) Jupiter într'o quadrigă la pas, spre stânga, tremițând fulgere. Sub picioarele cailor ca simbol un scorpion.

C. 2. — Bab. 8. Gr. 3⁸⁵

2. M. SCAVR (Marcus Scaurus); jos AED CVR (aedilis curulis); în mijloc EX. S. C. (ex. senatus consulto). Regele Aretas ca la No. precedent*

a) fără Monogram:

b) Imitațiune de bronz argintat (aeratti).

Asemenea cu No. precedent însă fără simbol-scorpion.

a) Monogram $\bigcirc \bigcirc$

7. *Paullus Aemilius Lepidus*

a. R. 700 (54 a. Chr.).

PAVLLVS LEPIDVS. CONCORDIA. Capul Concordiei cu diademă și voal, la dreapta

PAVLLVS TER. Lucius Aemilius Paulus în general roman, cu mâna dreaptă pe un trofen. La stânga Perseu în picioare cu mâinile legate la spate și cu cei 2 copii înainte.

C. 9. — Bab. 10.

Gr. 3⁸⁰8. *Lucius Aemilius Buca*

a. R. 710. (44 a. Chr.).

CAESAR IMP M (Caesar imperator, pontifex maximus). Capul laurat a lui Iuliu Caesar la dreapta. Inapoi o semi-lună între P. și M.

Monogram O

L. AEMILIVS BVCA (Lucius Aemilius Buca) Venus în picioare spre stânga, ținând în mâna dreaptă o victorie și cu mâna stângă rezimându-se pe un sceptru.

Monogram C

C. 15. Bab. 13.

Gr. 3⁴⁶

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Afrania9. *Spurius Afranius*

a. R. 554 (200 a. Chr.).

Capul Romei la dreapta cu casca aripată și deasupra un vultur. Inapoi X

a) Monogram C

b) " w

S. AFRA. ROMA (Spurius Afranius Roma) Victoria ținând un biciu, într'o bigă în galop spre dreapta.

C. 1 Bab. 1

Gr. 3⁸⁵**Annia**10. *Annius Luscus*

a. R. 672—673 (82—81 a. Chr.).

C. ANNIVS T F T N PROCOS EX S C (Caius Annius, Titi filius, Titi nepos, proconsul, ex senatus consulto) Capul cu diademă a Anei Perenna, spre dreapta. Inainte o balanță.

L. FAB. L. F, deasupra HISP. Q (Lucius Fabius, Lucii filius, Hispaniensis, quaestor). Victoria ținând, o ramură de lauri, într'o quadigă la pas, spre dreapta.

C. H. Bab. 5.

Gr. 3⁸⁸

Antestia11. *C. Antestius Labeo*

a. R. 580 (174 a. Chr.).

C. ANTESTI (Caius Antestius).
Capul Romei spre dreapta, cu cască
și cu un cap de vultur înaintea X.

ROMA. Dioscurii călare, galopând
spre dreapta. Dedesupt un câine.

C. 1. Bab. 1.

Gr. 370

12. *L. Antestius Gragulus*

a. R. -630 (124 a. Chr.).

GRAG (Gragulus). Capul Romei
spre dreapta, cu casca înaripată. În-
naintea *

L. ANTES. ROMA (Lucius Antes-
tius Roma) Jupiter în picioare, într'o
quadigă în galop spre dreapta, ținând
un sceptru și aruncând trăsnetul.

C. 7. Bab. 9.

Gr. 355

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Antonia13. *Q. Antonius Balbus*

a. R. 672 (82 a. Chr.).

Capul laurat al lui Jupiter, la
dreapta. Inapoi S. C. (senatus con-
sulto).

a) fără contramarcă.

b) contramarcă U

Q. ANTO. BALB. PR. (Quintus
Antonius Balbus praetor). Victoria
ținând o coroană și o ramură; în pi-
cioare, într'o quadigă în galop, spre
dreapta.

Denar dințat Coh. 1 Bab. 1. Gr. 360

varietate

Idem.

Idem. Sub picioarele cailor litera C
Gr. 342

Idem.

Contramarcă ☉

Idem. Sub picioarele cailor semnul -
Gr. 345

Idem.

Idem. Sub picioarele cailor litera H
Gr. 360

Idem.

Idem. Sub picioarele cailor litera N
Gr. 370

14. *M. Antonius, Imperator și Triumvir*

a. R. 711 (43 a. Chr.).

M. ANTONI. IMP (Marcus Antonius imperator. Cap cu barbă a lui Marc Antoniu spre dreapta.

III VIR RPC (Triumvir republicae constituendae). Cap radiat al Soarelui în față, într'un templu cu două coloane.

Coh. 24 Bab. 34.

Gr. 365

a. R. 713 (41 a. Chr.)

ANT. AVG. IMP III V RPC (Antonius Augur, imperator, triumvir reipublicae constituendae). Cap gol a lui Marc Antoniu spre dreapta.

Contramarca (■)

PIETAS COS (Pietas consul) jos. Pletatea în picioare spre stânga ținând un corn de abundență și o cârnă. La picioare o barză.

Contramarca C

Coh. 32. Bab. 44.

Gr. 370

a. R. 718—720 (36—34 a. Chr.).

M. ANTONIUS M. F. M. N. AVGVR IMP. TER (Marcus Antonius, Marci filius, Marci Nepos, augur, imperator tertio) Marc Antoniu în picioare, în pontif cu văl, ținând un lituus sau baston augural.

a) fără contramarcă.

b) contramarca O

III VIR. R. P. C. COS. DESIG. ITER. ET. TER (triumvir reipublicae constituendae, consul designatus iterume et tertio). Cap radiat al Soarelui spre dreapta.

a) fără contramarcă. Gr. 375

b) contramarca O Gr. 350

Coh. 50. Bab. 80.

Appuleia15. *L. Appuleius Saturninus*

a. R. 651 (103 a. Chr.)?

Capul Romei spre stânga cu casca înaripată și deasupra un cap de acuilă.

L. SATVRN (Lucius Saturninus). Saturn într'o quadrigă în galop spre dreapta ținând o coasă. Dedesuptul cailor litera ϙ.

Cap. 8 Bab. I var.

Gr. 350

Idem.

Idem. Varietate cu litera N

Gr. 355

Idem.

Idem. Varietate cu litera ✕

Gr. 370

Idem.		Idem. Varietate cu litera Ș Gr. 3 ⁸⁰
Idem.		Idem. Varietate cu litera Î Gr. 3 ⁷⁵
Idem.		Idem. Varietate cu litera Ț Gr. 3 ⁷⁰
Idem.		Idem. Varietate cu litera C deasupra capetelor cailor. Gr. 3 ⁸⁰

Moneta inedită

Capul Romei spre dr. cu casca înaripată și deasupra cap de acvilă. Inapoi X Contramarca O		L. SAT... (Lucius Saturninus). Victoria ținând un biciu, într'o bigă în galop spre dreapta. Gr. 3 ⁹⁰
---	--	---

Aquilia**16. Man. Aquilius**

a. R. 700 (54 a. Chr.).

VIRTVS. III VIR (Virtus Triumvir) Bust cu cască a Valorei spre dreapta.

- a) fără contramarca
b) contramarca I
c) contramarca S

NV. AQVIL. NV. F. NV. N. SICIL (Manius Aquilius, Manii filius, Manii nepos, Sicilia). Consulul Maniu Aquilius în picioare cu un scut, ridicând Sicilia sub aspectul unei femei ingenuchiată și cu părul despletit.

Denar dințat. Coh. 2. Bab. 2. Gr. 3⁷⁰c) contramarca **Arria****17. M. Arrius Secundus**

a. R. 711 (43 a. Chr.).

M. ARRIVS SECVNDVS (Marcus Arrius secundus). Cap cu barbă a pretorului Quintus Arrius spre dreapta.

Lance (hastă) între o coroană și o faleră.

Coh. 2. Bab. 2

Gr. 3⁸⁰**Atilia****18. Atilius Saranus**

a. R. 560 (194 a. Chr.).

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi X

SAR. ROMA (Saranus Roma). Victoria într'o bigă la galop spre dreapta.
Coh. 7. Bab. 1. Gr. 3⁸⁰

19. *M. Atilius Sarranus*

a. R. 580. (174 a. Chr.).

SARA (Sarranus) Capul Romei cu casca aripată. Înainte ✕

M. ATILI. Jos Roma (Marcus Atilius Roma). Dioscurii călare, galopând spre dreapta.

Coh. 6. Bab. 9.

Gr. 370

Barbatia20. *M. Barbatius Philippus*

a. R. 713 (41 a. Chr.).

M. ANT. IMP. AVG. III VIR R. P. C. M. BARBAT. Q. P. (Marcus Antonius imperator augur triumvir reipublicae constituendae Marcus Barbatius quaestor provincialis). Capul lui Marc Antoniu spre dreapta.

CAESAR IMP. PONT III VIR R. P. C. (Caesar imperator, pontifex, triumvir reipublicae constituendae). Capul lui Octaviu spre dreapta.

Coh. 1 Bab. 2.

Gr. 375

Caecilia21. *M. Caecilius Metellus Q. I.*

a. R. 631 (122 a. Chr.).

ROMA. Capul Romei spre dreapta cu casca aripată. Înainte ✕

M. METELLVS Q. F. (Marcus Metellus Quinti filius). Scut macedonean al cărui centru prezintă un cap de elefant. Tot înconjurat de o cunună de lauri.

Coh. 25. Bab. 28.

Gr. 380

ROMA. Capul cu diademă a lui Apolon spre dreapta. Înainte ✕

M. METELLVS Q. F. (Marcus Metellus Quinti filius). Scut macedonean al cărui centru prezintă un cap de elefant. Tot înconjurat de o cunună de lauri.

Coh. 26. Bab. 30.

Gr. 370

22. *Q. Caecilius Metellus Pius*

a. R. 655 (99 a. Chr.).

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Înapoi ✕

ROMA. Pietatea în picioare ținând un sceptru și o ramură de lauri, într-o bigă galopând spre dreapta. Sub bigă un cap de elefant cu trompa.

Coh. 21. Bab. 38.

Gr. 365

23. *Q. Caecilius Metellus Pius, imperator*

a. R. 675 (79 a. Chr.).

Capul cu diademă a Pietăței spre dreapta. Înainte o barză.

Contramarca ☾

Q. C. M. P. I. (Quintus Caecilius, Metellus Pius, imperator). Elefant întors spre stânga.

Coh. 38. Bab. 43.

Gr. 3⁸⁵

24. *L. Caecilius Metellus*

a. R. 665 (89 a. Chr.).

L. METEL. A. ALB. S. F. (Lucius Metellus Aulus Albinus Spurius filius). Cap laurat a lui Apolon spre dreapta dedesupt ✱

C. MAL. ROMA (Caius Malleolus Roma). Zeița Roma ținând sabia și lancia, stând spre stânga pe scuturi și încoronată, de victoria în picioare înapoia ei.

Coh. 20. Bab. 45.

Gr. 3⁷⁵

25. *Q. Caecilius Metellus Pius Scipio.*

Imperator a. R. 706—708 (48—46 a. Chr.).

Q. METEL PIVS (Quintus Metellus Pius). Cap laurat și cu barbă a lui Jupiter spre dreapta.

Contramarca V OO

SCIPIO IMP (Scipio imperator). Elefant mergând spre dreapta.

Coh. 36. Bab. 47.

Gr. 3⁵⁰

Q. METELI, SCIPIO IMP. (Quintus Metellus Scipio, imperator). Capul Africeii coafat de o piele de elefant, întors spre dreapta. Înainte un spic dedesupt un plug.

EPPIVS LEG. F. C. (Eppius legatus flandum curavit). Hercule în picioare punând brațul stâng pe o piele de leu și o măciucă.

Coh. 37. Bab. 50.

Gr. 3⁷⁰

Calidia26. *M. Calidius*

a. R. 646. (108 a. Chr.).

ROMA Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Înainte ✱

CN. FOVL M. CAL jos. Q. MET (Cnaeus Fulvius, Marcus Calidius, Quintus Metellus). Victorie ținând o coroană de flori, într-o bigă galopând spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 3.

Gr. 3⁸⁰

Calpurnia

27. L. Calpurnius Piso Caesonius

a. R. 654 (100 a. Ch.).

PISO. CAEPIO. Q (Piso. Caepio, quaestores). Capul lui Saturn la dreapta. Inapoi o harpă dedesupt tridentul, înainte J (P întors).

AD FRV. EMV. EX S C (ad frumentum emendum, ex senatus consulto). Cei doi quaestori Piso și Caepio stând unul lângă altul pe *subsellium*, între două spice de grâu.

Coh. 31. Bab. 5.

Gr. 375

28. L. Calpurnius Piso Frugi

a. R. 665 (89 a. Chr.).

Capul laurat a lui Apolon spre dreapta. Inapoi ✕ înainte R
Contramarca O

L. PISO FRVGI (Lucius Piso Frugi). Cavaler galopând la dreapta, ținând o faclă.

Coh. 23. Bab. 10. varietate. Gr. 380

Capul laurat a lui Apolon spre dreapta. Inainte F

Idem.

varietate

Gr. 365

Idem. Inapoi o pasăre.

Idem. Stil barbar.

varietate

Gr. 370

Idem. Inapoi o ancoră.

Idem.

varietate

Gr. 375

Idem. Inapoi o pasăre spre st. și 2 puncte.

Idem. Deasupra călărețului litera C

varietate

Gr. 380

Idem. Inapoi ca simbol un triumf.
Contramarca O <

Idem. Dedesupt C III

varietate

Gr. 370

Idem. Inapoi ✕

Idem. Dedesupt XV

varietate

Gr. 365

Idem. Inapoi XXVIII

Idem. Deasupra XXIII

varietate

Gr. 365

Idem. Inapoi XXXVI

Idem. Deasupra XXXXVIII, dedesupt R

29. *C. Calpurnius Piso Frugi*

a. R. 693 (64 a. Chr.)

Capul laurat a lui Apolon spre dreapta. Inapoi un spic.	C. PISOL. FRVGI (Caius Piso Lucii filius Frugi). Cavaler ținând o ramură de lauri galopând spre dreapta. Deasupra X varietate	Gr. 3 ⁷⁵
Idem. Inapoi o frunză. Contramarca O	Idem.	Gr. 3 ⁸⁰
Capul laurat a lui Apolon spre stânga. Inapoi SV Contramarca (Idem. Dedesupt T	Gr. 3 ⁸⁰

Carisia30. *T. Carisius*

a. R. 706 (48 a. Chr.)

Bust aripat al Victoriei spre dreapta. Inapoi S. C. (Senatus consulto).	T. CARISI (Titus Carisius). Victoria într'o quadrigă în galop, spre dreapta ținând un biciu. Coh. 1. Bab. 3.	Gr. 3 ⁷⁰
ROMA. Capul Romei spre dreapta cu casca împodobită de o pană. a) Contramarca I b) " "	T. CARISI (Titus Carisius). Sceptru, globul ceresc înconjurat de patru cercuri, un corn de abundență și o cârmă. Totul într'o coroană de lauri. Coh. 3. Bab. 4.	Gr. 3 ⁷⁵
Capul Sibylei spre dreapta cu părul acoperit de panglici.	Sus (T. CARISIVS) jos III VIR (Titus Carisius triumvir). Sfînx stând spre dreapta. Coh. 8. Bab. 10.	Gr. 3 ⁷⁵

Cassia31. *C. Cassius Longinus*

a. R. 645 (109 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi * și o urnă de vot.	C. CASSI ROMA (Caius Cassius Roma). Libertatea ținând un sceptru și un bonet frigian în picioare într'o quadrigă galopând spre dreapta. Coh. 1. Bab. 1.	Gr. 3 ⁸⁰
---	--	---------------------

32. Q. Cassius Longinus

a. R. 694 (60 a. Chr.)

Capul lui Bonus Eventus spre dreapta. Inapoi un sceptru.

a) Contramarca C ∞ W

b) " ∠ C

c) " 2 ∠ O

Q. CASSIVS. LIBERT. (Quintus Cassius Libertas). Capul Libertății spre dreapta.

Contramarca O <

Q. CASSIVS (Acquila pe un trăsnet între un lituus și un praefericulum.

Coh. 10. Bab. 7.

Gr. 3⁸⁰

Templu zeitei Vesta în care e așezat un scaun curului. La stânga urna de vot și la dreapta un buletin de vot pe care se citește A. C. (Absolvo Condemno).

Coh. 11. Bab. 8.

Gr. 3⁷⁵

Cipia

33. M. Cipius

a. R. 660 (94 a. Chr.)

M. CIPI. M. F. (Marcus Cipius Marci filius). Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. Inapoi X

Contramarca ∠ C

"

M

"

Δ

"

Γ

∠

ROMA. Victoria ținând o ramură de lauri, într'o bigă, galopând spre dreapta. Dedesupt o cârmă.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁸⁰

Claudia

34. C. Claudius Pulcher

a. R. 648 (106 a. Chr.)

Capul Romei spre dreapta, cu o cască aripată

Contramarca ∠

C. PVLCHER (Caius Pulcher) Victoria într'o bigă galopând spre dreapta.

Coh. 2. Bab. 1.

Gr. 3⁸⁰

35. Ti Claudius Nero

a. R. 670 (84 a. Chr.)

Bustul Dianei spre dreapta cu un arc și o tolbă pe umeri. Inainte S. C. (Senatus Consulto).

TI. CLAVD. TI. F. AP. N. (Tiberius Claudius Tiberii filius, Apii nepos). Victoria într'o bigă la galop spre dreapta, ținând o coroană și o ramură de lauri.

Sub bigă A. C. XXV.

Denar dințat Coh. 4. Bab. 5. var. Gr.

3⁸⁰

Idem	Idem Sub bigă XXXV	Gr. 3 ⁵⁵
Idem Contramarca C	Idem Sub bigă A. LXVIII	Gr. 3 ⁵⁰
Idem Contramarca O E	Idem Sub bigă A. XIII	Gr. 3 ⁴⁵
Idem Contramarca S	Idem Sub bigă A. XII	Gr. 3 ⁴⁵
Idem Contramarcă S ()	Idem Sub bigă LXXXIII	Gr. 3 ⁵⁰

36. *T. Clodius Turrinus*

a. R. 711 (43 a. Chr.).

Capul laurat a lui Apolon spre dreapta înapoi o lyră.

Contramarca \angle / \bigcirc

P. CLODIVS M F (Publius Clodius Marci filius) Diana Lucifera în picioare, de față, privind la dreapta și ținând în fiecare mână câte o făclie lungă.

Coh. II. Bab. 15.

Gr. 3⁷⁵**Cloulia**37. *T. Cloulius*

a. R. 635 (119 a. Chr.).

Capul Romei spre dreapta cu casca aripată. Dedesupt ROMA. Înapoi o coroană.

a) Contramarca C

b) " S XI

T. CLOVLI (Titus Cloulius) Victoria într'o bigă galopând spre dreapta. Sub cai un spic de grâu.

Coh. I. Bab. I

Gr. 3⁶⁰**Coella sau Coilia**38. *C. Coilius Caldus*

a. R. 668 (94 a. Chr.).

Capul Romei spre stânga, cu o cască aripată.

Contramarcă \angle

C. COIL. CALD (Caius Coilius-Coldus). Victoria într'o bigă galopând spre stânga. Deasupra litera R.

Coh. 2. Bat. 2.

Gr. 3⁶⁵

Capul Romei spre stânga, cu o cască aripată.

Contramarca $\Upsilon \Gamma 3$

Idem

Contramarca —

CALD (Caldus) într'o bigă galopând spre stânga. Jos litera: D

Var. Gr. 3⁶⁵

Idem. Jos litera — Γ

Var. Gr. 3⁷⁰

39. C. Coelius Calvus

a. R. 700 (54 a. Chr.).

C. COEL. CALVVS COS (Caius Coelius Calvus consul). Capul lui Coelius Calvus spre dreapta. Inapoi un steag pe care se citește HIS (Hispania) înaintea un porc mistreț.

Figură culcată pe lectisternum, dedesubtul căreia se citește L. CALVVS VII. VIR EPVL (Lucius Calvus septemvir epulo). De fiecare parte câte un trofeu; la stânga C. CALVVS scris perpendicular, la dr. tot perpendicular IMP. A. X (Caius Calvus imperator augur decemvir agris dividentes). Jos CALVVS III VIR (Caldus Triumvir).

Coh. 5. Bab. 7. Gr. 3⁸⁰

Considia

40. C. Considius Paetus.

a. R. 705 (49 a. Chr.).

PAETI. Capul cu diademă și laureat a lui Venus Erycine spre dreapta.

C. CONSIDI (Caii Considii) Victoria ținând o ramură de lauri și o coroană, într'o quadrigă, galopând spre stânga.

Coh. 4. Bab. 6. Gr. 3⁷⁰

Coponia

41. C. Coponius

a. R. 711 (43 a. Chr.).?

Q. SICINIVS III VIR (Quintus Sicinius triumvir). Capul cu diademă a lui Apolon spre dreapta. Dedesubt o stea cu 6 raze.

C. COPONIVS PR. S. C. (Caius Coponius praetor, senatus consulto) Măciuca lui Hercule acoperită de o piele de leu al cărui cap este în profil. La dreapta un arc, la stânga o săgeată.

Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁴⁵

Cordia42. *Manius Cordius Rufus*

a. R. 705 (49 a. Chr.).

RVFVS III VIR (RUFUS triumvir)
 Capetele apropiate ale Dioscurilor
 având două stele, spre dreaptă.
 Contramarca √

M. CORDIVS (Manius Cordius)
 Venus Verticordia în picioare, ținând
 un sceptru și balanța. Pe umăr, Cu-
 pidon în parte ascuns.
 Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁶⁵

Cosconia43. *L. Cosconius*

a. R. 662 (92 a. Chr.).

L. COSCO MF. (Lucius Cosconius
 Marci filius) Capul Romei spre
 dreapta cu casca aripată, înapoi X

L. LIC. CNDOM (Lucius Licinio,
 Cnaeo Domitio) Regele galic Bituitus,
 gol înarmat cu carnyx, scut, în pi-
 cioare într'o bigă, galopând spre
 dreapta.

Dințat. Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁶⁵**Cossutia**44. *C. Cossutius Maridianus*

a. R. 710 (44 a. Chr.).

CAESAR DICT. PERPETVO (Cae-
 sar dictator perpetuo). Cap laurat a
 lui Iuliu Caesar spre dreapta.

C. MARIDIANVS (Caius Maridia-
 nus) Venus în picioare întoarsă spre
 stânga ținând în mâna dreaptă o
 Victorie și rezemându-și mâna stângă
 pe un scut ce stă pe un glob.
 Coh. 3. Bab. 3. Gr. 3⁶⁰

Cornelia45. *Cn. Cornelius Blasio*

a. R. 655 (99 a. Chr.).

CN. BLASIO. CN F (Cnaeus Blasio,
 Cnaei filius). Capul lui Scipio Afri-
 canu cel bătrân cu cască. Deasupra
 o stea, înapoi ca simbol monetar o
 coroană.

ROMA. Jupiter în picioare ținând
 trăsnetul și sceptru între Junona la
 dreapta ce ține un sceptru și Pallas
 cu cască la stânga care încoronează
 pe suveranul zeilor. În câmpul mo-
 netei litera AB.

Coh. 16. Bab. 20. var. Gr. 3⁴⁵

46. *Cn. Cornelius Lentulus P. f. Marcellinus*

a. R. 670 (84 a. Chr.)

Bustul lui Marte tânăr, cu cască spre dreapta și o lance pe umăr.

- a) Contramarca ○ V
 b) " ○ 3
 c) " F. ⓐ F
 d) " ○ ∠ L -

CN. LENTVL (Cnaeus Lentulus). Victoria ținând o coroană, într'o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. 22. Bab. 50. Gr. 3⁰⁰; 3⁸⁰; 3⁸⁵; 3⁷⁰.

a. R. 680 (74 a. Chr.)

G. P. R. (Genius populi Romani). Bustul cu diademă a Geniului popoului roman spre dreapta cu un sceptru pe umăr.

Contramarca N C B

CN. LEN. Q. EX S C. (Cnaeus Lentulus quaestor ex Senatus consulto). Globul pământesc între un sceptru și o coroană de lauri într'o parte și o cârmă în cealaltă parte.
Coh. 25. Bab. 54. Gr. 3⁰⁰.47. *L. Cornelius Lentulus Crus*

a. R. 705 (49 a. Chr.)

Capul cu barbă a lui Jupiter Pluvius spre dreapta.

Contramarca C DE

L. LENTVLVS. MAR. COS (Lucius Lentulus Marcellus, consul). Diana din Ephes în picioare, din față cu toate atributele.

48. *L. Cornelius Sylla Felix imperator*

a. R. 673 (81 a. Chr.)

L. MANLI (Lucius Manlius). Capul Romei cu cască aripată spre dreapta.

Contramarca ∠

L. SYLLA IM (Lucius Sylla imperator). Sylla într'o quadrigă la pas spre dreapta ținând un sceptru și încoronând o Victorie.

Coh. 43. Bab. 38. *varietate inedită*. Gr. 3⁷⁰.**Crepusia**49. *P. Crepusius*

a. R. 670 (84 a. Chr.)

Capul laurat a lui Apolon spre dreapta cu un sceptru pe umăr. Inapoi litera K; înainte ca simbol monetar trăsnetul.

P. CREPVSI (Publius Crepusius). Cavaler spre dreapta ridicând o lance. In câmpul monetei C I.

Coh. 1. Bab. 1. Gr. 3⁰⁰.

Idem. Inapoi litera A
Contramarca O

Idem. In câmpul monetei IIII

Gr. 4¹⁰

Idem.
Contramarca N

Idem. In câmpul monetei XXXI.

Gr. 3⁹⁵.

Curtia

50. Q. Curtius

a. R. 640 (114 a. Chr.)

Q. CVRT (Quintus Curtius). Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta.
Inapoi X

M. SILA. ROMA (Marcus Silanus Roma). Jupiter într'o quadrigă ținând un sceptru și aruncând trăsnetul. Deasupra lituus.

Coh. I. Bab. 2.

Gr. 3⁷⁵.

Decimia

51. C. Decimus Flavius

a. R. 540 (214 a. Chr.)? dupe Babelon.

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi X
Contramarca V I T

FLAVS. ROMA (Flavius Roma). Diana într'o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. I. Bab. 1.

Gr. 3⁷⁵.

Domitia

52. Cn. Domitius Ahenobarbus I

a. R. 640 (114 a. Chr.)

ROMA. Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. Inapoi X

CN. DOMI (Cnaeus Domitius). Jupiter într'o quadrigă la pas, spre dreapta. Ține în mână trăsnetul și o ramură de lauri.

Coh. 3. Bab. 7.

Gr. 4¹⁵.

53. Cn. Domitius Ahenobarbus II

a. R. 635 (119 a. Chr.) Censor 92 a. Chr.

Seria I

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inainte ✱. Inapoi un spic.

CN. DOM. ROMA (Cnaeus Domitius Roma). Victoria într'o bigă, galopând spre dreapta. Dedesupt un câine mare.

Coh. 2. Bab. 14.

Gr. 3⁶⁰.

Eppia54. *M. Eppius*

a. R. 710 (44 a. Chr.)

Q. METELL. SCIPIO IMP. (Quintus Metellus Scipio imperator). Capul Africei cu pielea de elefant, spre dreapta. Inainte un spic de grâu, dedesupt un plug,

EPIIVS LEG. F. C. (Eppius legatus flandium curavit). Hercule gol în picioare, de față, punând mâna stângă pe o piele de leu și o măciucă.

Coh. 3. Bab. 1.

Gr. 3⁴⁵.**Fabla**55. *Q. Fabius Labeo*

a. R. 610 (144 a. Chr.)

LABEO. ROMA, Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inainte X

Q. FABI (Quintus Fabius). Jupiter ținând sceptru și aruncând trăsnetul în picioare, într'o quadrigă, galopând spre dreapta. Sub quadrigă o provă de corabie.

Coh. 6. Bab. 1.

Gr. 3⁵⁰, 4¹⁰.56. *Q. Fabius Maximus Eburnus*

a. R. 630 (123 a. Chr.)

Q. MAX. ROMA (Quintus Maximus Roma). Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inainte ✕

Cornul de abondență încrucișat de trăsnet. Totul într'o coroană de flori de mac.

Contramarce C \angle ○

Coh. 7. Bab. 5.

Gr. 3⁷⁰.57. *C. Fabius*

a. R. 646, (108 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. Inapoi ✕

Q. MAR. C. F. L. R. ROMA (Quintus Marcius, Caius Fabius? Lucius Roscius? Roma) Victoria. ținând o coroană, în picioare într'o quadrigă galopând spre dreapta.

Coh. 13. Bab. 12.

Gr. 3²⁵.

58. C. Fabius C. f. Buteo

a. R. 665 (89 a. Chr.).

EX. A. PV. (Ex. argento publico)
Capul Cybelei cu văl și himation
spre dreapta.

Contramarca <

Capul Cybelei cu văl și himation
spre dreapta, înapoi semn monetar |
Contramarcă <

Idem. Semn monetar Y.

Idem. Semn monetar .3.

Contramarca <

C. FABI. C. F. (Caius Fabius, Caii filius) Victoria într'o bigă galopând spre dreapta. Înaintea unei bige o pasăre numită *Buteo*. Sub bigă litera B.

Coh. 16. Bab. 14. Gr. 3⁸⁵

C. FABI. C. F. (Caius Fabius, Caii filius). Victoria într'o bigă galopând spre dreapta. Înainte pasărea *Buteo*.

Coh. 17. Bab. 15. Gr. 3⁸⁶

Varietate Gr. 3²⁶

Varietate Gr. 3⁶⁰

Fontela

59. C. Fonteius

a. R. 642 (112 a. Chr.).

Capul laurat a lui Fontus, fiul lui Janus, cu o barbă născândă. La dreapta ✕ la stânga un semn monetar C

C. FONT. ROMA (Caius Fonteius. Roma). Galeră cu un pilot și trei rânduri de marinari, navigând spre stânga.

Coh. 1. Bab. 1. Gr. 3⁹⁵

60. M. Fonteius C. f.

a. R. 666 (88 a. Chr.).

NV. FONTEI C. F. (Manius Fonteius Caii filius). Capul laurat a lui Apolon spre dreapta. Dedesubt un trăsnet.

Geniul înaripat a lui Apolon Vejovis copil, călărind pe capra Amaltee spre dreapta. Deasupra bonetele Dioscurilor, dedesubt o thyrsă. Totul într'o coroană de lauri.

Coh. 10. Bab. 10. Gr. 3⁷⁵

Fannia

61. M. Fannius C. f.

a. R. 605 (149 a. Chr.).

ROMA. Capul Romei cu casca aripată. Înainte ✕

a) Contramarca ♀ ∈

b) Fără contramarcă.

M. FAN. C. F. (Marcus Fannius Caii filius). Victoria ținând o coroană, într'o quadrigă galopând spre dreapta

Coh. 1. Bab. 1. Gr. 3⁷⁵

Flaminia

62. *L. Flaminus Cilo*

a. R. 660 (94 a. Chr.)

ROMA. Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Înainte X

a) Contramarca V ξ □

b) " " N

L. FLAMINI. CILO (Lucius Flaminus Cilo). Victorie ținând o coroană în picioare într-o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁶⁶; 3⁷⁶.

Furia

63. *L. Furius Purpureo*

a. R. 540 (214 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Înapoi X

PVR (Purpureo) ROMA. Diana galopând spre dreapta. În câmp un *murex*.Coh. 7. Bab. 13. Gr. 3⁸⁰.64. *M. Furius L. f. Philus*

a. R. 650 (140 a. Chr.)

M. FOVRI. L. F. (Marcii Fourii, Lucii filii). Capul laurat a lui Janus.

PHILI. ROMA. Zeița Roma cu cască, în picioare spre stânga, ținând un sceptru cu mâna stângă și încoronând un trofeu la baza căruia se află două scuturi și două carnyx. Deasupra o stea.

Coh. 13. Bab. 18. Gr. 3⁸⁰.65. *P. Furius Crassipes*

a. R. 671 (83 a. Chr.)

AED. CVR (Aedilis curulis). Capul Cybeleii cu himation; înapoi un picior omenesc, diform.

Contramarca C

P. FOVRIVS (Publius Fourius) într'un scaun curuliu. Jos CRASSIPES.

Coh. 14. Bab. 19. Gr. 3⁶⁵.66. *L. Furius Cn. f. Brocchus*

a. R. 700 (53 a. Chr.)

BROCCHI III VIR (Brocchi triumviri). Capul zeiței Ceres încoronat de spice spre dreapta. Înainte un bob de grâu, înapoi un spic.

L. FVRI. CN. F (Lucii Fourii Cnaeii filli). Scaun curuliu între două mănuchi de vergele.

Coh. 17. Bab. 23. Gr. 3¹⁰.

Fufia67. *Q. Fufius Calenus*

a. R. 672 (82 a. Chr.)

KAIϞNI. Capul laurat al Onoarei și capul cu cască al Valorei, alăturată spre dreapta. Inapoi HO (Honos) și înainte VIRT (Virtus).

CORDI. Italia îmbrăcată cu o tunică ținând un corn de abundență și dând mâna Romei cu diademă pe cap. Ea ține în mâna stângă un sceptru, pune piciorul pe un glob, și alăturat este un parazonium. În câmp un caduceu și la stânga ITAL (Italia) și RO (Roma).

Denar dințat. Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁷⁵.**Gellia**68. *L. Gellius Publicola*

a. R. 713 (41 a. Chr.)

M. ANT. IMP. AVG IIIVIR R P C L GELL. Q. P. (Marcus Antonius imperator, augur, triumvir reipublicae, constituendae. Lucius Gellius quaestor provincialis). Capul lui Marcus Antonius spre dreapta; inapoi o cană (praefericulum).

Contramarca ∟

CAESAR IMP. PONT IIIVIR R P C. (Caesar imperator, pontifer, triumvir, reipublicae constituendae). Capul lui Octaviu spre dreapta. Inapoi un lituius.

Contramarca ∟

Coh. 5. Bab. 7.

Gr. 3⁶⁶.**Herennia**69. *M. Herennius Nepos*

a. R. 655 (99 a. Chr.)

PIETAS. Capul cu diademă a Pietății spre dreapta. Înainte litera T

M. HERENNI (Marcus Herennius). Amphiomus sau Anapias, gol și fugind spre dreapta, ducând pe umeri pe tatăl său.

Contramarca ∟ /

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3¹⁰.**Horatia**

a. R. 490 (264 a. Chr.)?

Capul Romei cu cască aripată spre dreapta. Inapoi X

Contramarca S - .)

ROMA. Dioscurii călare galopând spre dreapta. Deasupra O ca semn monetar.

Inedită. Coh. și Bab. variază.

Gr. 3⁶⁵.

Capul Romei cu cască aripată spre dreapta. Inapoi X
 Contramarca O C

ROMA. Dioscurii călare galopând spre dreapta. Sub picioare prora unei corăbii.

Inedită.

Gr. 3⁴⁵.

Hostidia

71. C. *Hosidius Geta*

a. R. 700 (54 a. Chr.)

GETA III VIR (Geta triumvir). Bust cu diademă a zeiței Diana spre dreapta având pe umeri arcul.
 Contramarca C.

C. HOSIDI. C. F. (Caius Hosidius Caili filius). Mistrețul de Calydon străpunș de o săgeată și atacat de un câine, spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁶⁵.

Hostilia

72. L. *Hostilius Saserna*

a. R. 708 (46 a. Chr.)

Capul lui Pallor (frica) cu barbă și cu părul vâlvoi spre dreapta.
 Inapoi un scut oval.

L. HOSTILIVS SASERN (Lucius Hostilius Saserna). Soldat înarmat cu lancea și un scut luptând într'un car galic (*essedum*) dus de doi cai ce fug în galop. Totul condus de un om ce ține un biciu.

Coh. 2. Bab. 2.

Gr. 3⁶⁵

Capul lui Pavor (?) cu părul lung spre dreapta. Inapoi un *carnyx*.
 Contramarca <

L. HOSTILIVS SASERNA. Diana din Ephes în picioare; în față, ține în mâna stângă o sulită și cu dreapta ține un cerb de coarne.

Coh. 3. Bab. 4.

Gr. 3⁶⁵

Capul cu diademă a zeiței Venus încoronat cu lauri spre dreapta.

L. HOSTILIVS SASERNA. Victoria mergând spre dreapta și purtând un trofeu și un caduceu.

Coh. 1. Bab. 5.

Gr. 3⁹⁵

Iulia

73. L. *Julius Caesar*

a. R. 618 (136 a. Chr.)

Capul Romei cu cască aripată spre dreapta. Inapoi XVI.
 Contramarca: y

L. IVLI. ROMA (Lucius Julius Roma). Dioscurii călare, galopând spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁷⁰

74. *Sex. Julius Caesar*

a. R. 620 (134 a. Chr.).

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi o ancoră, înainte ✕
 Contramarca C ⊢

SEX. IVLI. CAISAR; sus Roma (Sextus Iulius Caesar). Venus Genetrix încoronată de Cupidon în picioare într'o bigă, galopând spre dreapta.

Contramarca ✕
 Coh. 2. Bab. 2.

Gr. 75

75. *L. Julius Caesar*

a. R. 648 (106 a. Chr.).

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi un spic.
 a) Fără contramarcă
 b) contramarca S

L. IVLI (Lucius Julius). Victoria într'o bigă galopând spre dreapta.

Coh. 3. Bab. 3.

Gr. 3³⁰76. *L. Julius L. f. Caesar*

a. R. 664 (90 a. Chr.).

CAESAR Capul cu cască a lui Marte spre stânga. Sus un semn monetar ¶
 a) Fără contramarcă
 b) Contramarca S

L. IVLI. L. F. (Lucius Julius Lucii filius). Venus genetrix într'un car mergând spre stânga și tras de doi Amori (Cupidon). Inainte o lyră. Sus semn monetar ¶

b) Contramarca <
 Coh. 4. Bab. 4.

Gr. 3⁶⁰77. *L. Julius Bursio*

a. R. 666 (88 a. Chr.).

Capul laurat a lui Apolon Vejovis spre dreapta. In păr are două aripi. Inapoi un trident și un semn monetar No. 2 (Babelon).

L. IVLI. BVRSIO (Lucius Julius Bursio). Victoria ținând o coroană, într'oquadrigă, galopând spre dreapta.

Coh. 5. Bab. 5.

Gr. 3⁸⁵

Idem. Semn monetar No. 158. (Babelon).

Contramarca) E / O

Idem. Sus III
 Contramarca T

Coh. 5. Bab. 5.

Gr. 3⁸⁰

Idem. Semn monetar No. 17. (Babelon)

Idem: Sus XXII

Coh. 5. Bab. 5.

Gr. 3⁹⁰

Idem. Semn monetar No. 17 (Babelon).

Idem. Semn monetar No. 36 (Babelon).

Idem. Semn monetar No. 68 (Babelon).

Idem. Semn monetar No. 13. (Bab).
Contramarca O

Idem. Deasupra quađrigei monograme D Y
variet. Coh. 5. Bab. 5. Cr. 3²⁰

Idem. Deasupra monograma I E
variet. Coh. 5. Bab. 5. Gr. 3⁵⁵

Idem. Deasupra monograma B V
variet. Coh. 5. Bab. 5. Gr. 3⁴⁵

Idem. Deasupra monograma M O
variet. Coh. 5. Bab. 5. Gr. 3⁸⁵

78. C. Julius Caesar

a. R. 691—710 (63—44 a. Chr.).

CAESAR. Elefant spre dreapta, sdrobind în picioare, stindardul Germanilor.

Fără legendă. Capul cu diademă a lui Venus, spre dreapta.

- a) Fără contramarcă
b) Contramarca $p \text{ O}$
c) " " $\text{S } \wedge$

Fără legendă. Capul cu diademă a lui Venus, spre dreapta. Inapoi semnu monetar?...

COS. TERT. DICT. ITER. (Consul tertio dictator iterum). Capul lui Ceres încoronat de spice, spre dreapta.

- a) Contramarca A
b) " " C

Idem.
Contramarca I

Fără legendă. Atributele pontificale. Bonetul cu flamina, securea, stropitoare și simpulum.
Coh. 11. Bab. 9. Gr. 3⁸⁰

CAESAR. Enea fugând la stânga, ducând în brațe pe tatăl sau Anchis și *palladium*.

Coh. 10. Bab. 10. Gr. 3⁸⁵; 3⁷⁰

CAESAR. Trofeu ornat de două scuturi ovale și două trompete galice (*cornyx*). La stânga Galia plângând, la dreapta Vergingetorix cu mânele legate la spate și întorcându-și capul.
variet. Coh. 12. Bab. 11. Gr. 3⁷⁵

AVG. PONT. MAX. (Augur pontifex maximus) Simpulum, stropitoare, praefericulum, și lituus. La dreapta litera D (donum).

Coh. 21. Bab. 16. Gr. 3⁹⁵

Idem. La dreapta litera M (Munus).

Coh. 21. Bab. 16. Gr. 4.—

III Capul, Pietăței, încoronat de
foi de stejar, spre dreapta.

Contramarca I

CAESAR. Trofeu ornat de un scut
oval și de un carnyx. La dreapta
un paloș.

Coh. 16. Bab. 26.

Gr. 3⁹⁰

Junia

79. *C. Junius C. f.*

a. R. 550 (204 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre
dreapta. Inapoi X

C. IVNI. C. F. ROMA (Caius Ju-
nius, Caii filius. Roma). Dioscurii
călare galopând spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁵⁶

80. *M. Junius Silanus*

a. R. 586 (174 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre
dreapta. Inapoi un cap de asin în-
nainte X

Contramarca S

M. IVNI. ROMA (Marcus Junius
Roma). Dioscurii călare galopând
spre dreapta.

Coh. 7. Bab. 8.

Gr. 3⁵⁵

81. *M. Junius Silanus L. f.*

a. R. 665 (89 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre
dreapta. Inapoi litera C

D. SILANUS. L. F. ROMA (De-
cimus Silanus Lucii filius Roma).
Victoria într'o bigă galopând spre
dreapta. Deasupra un număr inde-
cifrabil.

Coh. 12. Bab. 15.

Gr. 3⁷⁵

Idem.

Contramarca V

Idem. Deasupra numărul III.

Var. Coh. 12. Bab. 15. Gr. 3⁶⁰.

Idem. Inapoi litera E

Contramarca O

Idem. Deasupra numărul VIII.

Var. Coh. 12. Bab. 15. Gr. 3⁷⁰.

Idem. Inapoi litera O

Contramarca I

Idem. Deasupra numărul VIII

Var. Coh. 12. Bab. 15. Gr. 3⁷⁰.

Idem. Inapoi litera S

Contramarca U

Idem. Deasupra numărul VIII.

Var. Coh. 12. Bab. 15. Gr. 3⁸⁰.

Idem. Inapoi litera T
Contramarca C |

Idem. Fără număr.

Var. Coh. 12. Bab. 15. Gr. 3⁶⁰.

Idem. Inapoi litera Z
Contramarca C Δ

Idem. Deasupra numărul XXXIII.

Var. Coh. 12. Bab. 15. Gr. 3⁶⁰.

Idem. Inapoi litera M

D. SILANVS ROMA (Fără L. F.)
Deasupra numărul XXIII.

Var. Coh. 13. Bab. 16. Gr. 3⁹⁵.

Masca lui Silene încoronat cu ramuri de brad spre dreapta. Jos o roabă. Inconjurat totul de o ghirlandă.

D. SILANVS. L. F. (Decimus Silanus Lucii filius). Victoria într-o bigă, galopând spre dreapta, ținând în mână o ramură de lauri și un biciu. Dedesupt un *carnyx*.

Coh. 15. Bab. 19. Gr. 3⁷⁰.

BCU 82. Q. *Caepio Brutus* Library Cluj

a. R. 710 (44 a. Chr.)?

BRVTVS. Capul lui L. Junius Brutus cel Bătrân spre dreapta.

AHALA. Capul lui Servilius Ahala spre dreapta.

Coh. 19. Bab. 29. Gr. 3⁷⁰.

LIBERTAS. Capul Libertății cu diademă spre dreapta.

BRVTVS. Consulul L. Junius Brutus cel Bătrân mergând spre stânga, între doi licitori și precedat de un anunțator (*accensus*).

Coh. 27. Bab. 31. Gr. 3⁸⁵.

83. M. *Junius Silanus*

a. R. 721 (33 a. Chr.)

ANTON. AVG. IMP. III. COS. DESIII. III. V. R. P. C. (Antonius augur imperator tertio, consul designatus tertio, triumvir reipublicae constituendae). Capul lui Marc Antoniu spre dreapta.

Contramarca V 9

M. SILANVS AVG. Q. PRO. COS. (Marcus Silanus augur, quaestor pro consule) în două linii în mijlocul câmpului monetei.

Coh. 43. Bab. 53. Gr. 3⁷⁵.

Licinia84. *C. Licinius L. f. Macer*

a. R. 672 (82 a. Chr.)

Bustul lui Apolon Vejovis, aruncând un mănunchi de săgeți, întors spre stânga și văzut din spate.

a) Contramarca C
b) " C C

C. LICINIUS. L.; F. MACER (Caius Licinius Lucii filius Macer). Palas într'o quadigă, galopând spre dreapta, ținând un scut și o lance.

b) Contramarca ♀ C C C

Livineia85. *L. Livineius Regulus*

a. R. 711—712 (43—42 a. Chr.)

Capul pretorului Livineius Regulus spre dreapta.

L. REGVLVS PR. (Lucius Regulus praetor). Capul pretorului L. Livineius Regulus spre dreapta.

Contramarca O C |

L. LIVINEIVS REGVLVS, Scaun curuliu între șase facle.

Coh. 3. Bab. II. Gr. 3⁹⁰.

REGVLVS F. PRAEF. VR (Regulus filius, praefectus urbis). Scaun curuliu între două facle.

Contramarca O

Coh. 6. Bab. 8. Gr. 4.

Lucilia86. *M. Lucilius Rufus*

a. R. 665 (89 a. Chr.)

PV, Capul Romei cu casca aripată la dreapta, înconjurat de o cunună de foi de lauri.

M. LVCILI. PVF (Marcus Lucilius Rufus). Victoria ținând un biciu, într'o bigă galopând spre dreapta.

Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁷⁵.

Lucretia87. *Cn. Lucretius Trio*

a. R. 590 (164 a. Chr.)

TRIO. Capul Romei cu casca aripată. Înainte X
Contramarca C

CN. LVCR. ROMA (Cnaeus Lucretius Roma). Dioscurii călare, galopând spre dreapta.

Coh. I. Bab. I. Gr. 4²⁰.

88. *L. Lucretius Trio*

a. R. 680 (74 a. Chr.)

Capul lui Neptun cu coroană de lauri cu tridentul pe umeri. Inapoi numărul X.

Contramarca C

Idem. Inapoi numărul XVI

Idem. Inapoi numărul XXII.

L, LVCRETI. TRIO (Lucius Lucretius Trio) Cupidon pe un delfin ce inoată spre dreapta.

Contramarca ☉

var. Coh. 3. Bab. 3.

Gr. 3⁴⁰.

Idem.

Gr. 3⁷⁰.

Idem.

Gr. 3⁸⁰.

Maenia89. *P. Maenius Antiaticus*

a. R. 644 (110 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată. Inapoi *

a) Fără contramarcă

b) Contramarca C

P. MAE. ANT. ROMA (Publius Maenius Antiaticus Roma). Victoria ținând o coroană într'o quadrigă ce galopează spre dreapta.

Coh. 5. Bab. 7.

Gr. 3⁸⁵; 3⁷⁰.

Maiania90. *C. Maiania*

a. R. 560 (194 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi X

C. MAIANI. ROMA (Caius Maianus Roma). Victoria ținând un biciu, într'o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3¹⁰.

Mamilia91. *C. Mamilius Limetanus*

a. R. 670 (84 a. Chr.)

Bustul lui Mercur spre dreapta cu petășos aripat și caduceu. Inapoi litera L

Contramarca <

C. MAMIL LIMETAN (Caius Mamilius Limetanus). Ulysse în costum de marinar rezemat pe un băț noduros și recunoscut prin câinele său Argos ce vine înaintea lui.

Denar dințat. Coh. 5. Bab. 6.

Gr. 3⁸⁰.

Manlia92. *L. Manlius Torquatus*

a. R. 650 (104 a. Chr.).

ROMA. Capul Romei cu casca aripată. Înainte X. Tot înconjurat de glirlandă (Forques).

Contramarca o

L. TORQVAT. Q. EX. S. C. (Lucius Torquatus quaestor. Ex. senatus consulto). Cavaler înarmat cu cască, scut rotund, galopând spre stânga și cu sulița înainte. Sus litera P.

Coh. 8. Bab. 2.

Gr. 3⁵⁵.

93. *L. Manlius*

a. R. 673 (81 a. Chr.).

L. MANLI. PROQ. (Lucius Manlius proquaestor). Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta.

a) Contramarca o

b)

L. SVLLA. IM. (Lucius Sylla imperator) Sylla într-o quadrigă spre dreapta, ținând un sceptru și încoronând Victoria.

Coh. 4. Bab. 4.

Gr. 3⁵⁶; 3⁵⁵.

Marcia94. *Q. Marcus Libo*

a. R. 580 (174 a. Chr.).

LIBO. Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. Înainte X.

Q. MARC. ROMA (Quintus Marcus Roma). Dioscurii călare, galopând la dreapta.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁵⁶.

95. *Q. Marcus Pilipus*

a. R. 635 (109 a. Chr.).

Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. Înapoi *

Q. PILIPVS. ROMA (Quintus Pilipus Roma). Regele Macedoniei, Filip, înarmat cu o lance, cu casca macedoneană pe un cal ce galopează spre dreapta. Înapoi casca regală macedoneană.

Coh. 12. Bab. 11.

Gr. 3⁶⁰.

96. C. *Marcisu Censorinus*

a. R. 670 (84 a. Chr.).

Capul cu barbă a lui Numa Pompiliu și capul lui Ancus Marcius, apropiați spre dreapta.

C. CENSO (Caius Censorinus). (Doi cai galopând spre dreapta. Pe unul călărește un tânăr (*desultor*) - ce ține un biciu. Dedesupt numărul XXII. var. Coh. 17. Bab. 18. Gr. 3⁵⁰.

97. L. *Marcius Censorinus*

a. R. 670 (84 a. Chr.).

Capul lui Apolon cu cununa de lauri spre dreapta.

a) Contramarca Δ
b) " $\Xi \Xi$

L. CENSOR (Lucius Censorinus). Sătirul Marsias în picioare spre stânga, purtând un cimpoi pe umeri, și ridicând brațul. Înapoia lui o coloană ce poartă o statuie.

Coh. 23. Bab. 42. Gr. 3⁴⁰; 3⁴⁵.

L. CENSORIN (Lucius Censorinus). Capul cu văl și diademă a lui Venus spre dreapta.

C. LIMETA. P. CREPVSII (Caius Limetanus Publius Crepusius). Venus într'o bigă galopând spre dreapta. var. Coh. 24. Bab. 27. Gr. 3⁵⁵.

98. *Marcius Philippus*

a. R. 694 (60 a. Chr.).

ANCVS. Capul regelui Ancus Marcius spre dreapta. Înapoia un lituus.

PHILIPPVS. Statuie equestă spre dreapta pe un aqueduc între arcele căreia se citește AQVANR (Aqua Marcia). Subt cal o ramură înclinată. Coh. 20. Bab. 28. Gr. 3⁸⁰.

Maria

99. C. *Marius C. f. Capito*

a. R. 670 (84 a. Chr.).

CAPIT (Capito). Capul zeiței Ceres încoronată de spici spre dreapta. Sus numărul LXXXVI. Înainte ca simbol monetar un vas.

Contramarca /

C. MARJ. C. F. S. C. (Caius Marius. Căii filius senatus consulto). Colon conducând doi boi ce merg spre stânga. Sus numărul LXXXVI.

Denar dințat. Coh. 8. Bab. 9. Gr. 3⁶⁵.

Idem. Sus numărul CXVIII. Înainte ca simbol un corn.

Idem. Sus numărul CXVIII.

Denar dințat. Coh. 8. Bab. 9. Gr. 3⁸⁰.

Ci. Memmia100. *L. Memmius*

a. R. 660 (94 a. Chr.)

Un cap de tânăr, încoronat de foi de stejar, spre dreapta. Înainte ✕

L. MEMMI (Lucius Memmius) Dioscurii Castor și Pollux, în picioare văzuți din față, ținând caii de căpăstru.

Coh. 3. Bab. 1.

Gr. 3⁴⁵101. *L. Memmius L. f. Galeria*

a. R. 672 (82 a. Chr.)

ROMA. Capul lui Saturn spre stânga. Înainte litera S, înapoi o harpă.

L. MEMMI GAL (Lucius Memmius Galeria). Venus ținând un sceptru, într'o bigă la pas spre dreapta. Încoronat de cupidon ce se apropie sburând.

Denar dințat. Coh. 7. Bab. 2.

Gr. 3⁶⁵102. *L. Memmius L. f. et C. Memmius L. f.*

a. R. 696 (58 a. Chr.)

EX S. C. (Ex senatus consulto). Capul lui Saturn spre stânga. Înainte ca simbol o floare înapoi harpa.

a) Contramarca 8 C

b) " "

L. C. MEMMIES. L. F. GAL (Lucius Caius Memmies, Lucii filii Galeria). Venus ținând un sceptru, într'o bigă la pas spre dreapta. Încoronată de cupidon ce se apropie sburând.

Denar dințat. Coh. 8. Bab. 8.

Gr. 3⁷⁵

Idem. Înainte ca simbol litera M
Contramarca C

Idem.

Denar dințat. Var. Coh. 8. Bab. 8.

Gr. 3⁸⁰**Mettia**103. *M. Mettius*

a. R. 710 (44 a. Chr.)

CAESAR IMP. (Caesar Imperator), Capul lui Iuliu Caesar cu cunună de lauri spre dreapta. Înapoi *simpulum* și *lituus*.

M. METTIVS (Marcus Mettius). Venus în picioare întoarsă spre stânga, ținând un sceptru și Victoria, și rezemându-se cu brațul stâng pe un scut pus pe un glob. În stânga litera C

Contramarca C

Coh. 3. Bab. 4.

Gr. 3⁷⁰

Minucia

104. Q. Minucius Rufus

a. R. 605 (149 a. Chr.)

RVF (Rufus). Capul Romei cu casca
aripată spre dreapta. Inainte Xa) Contramarca \angle Sb) " \angle \angle Q. MINV. ROMA (Quintus Minu-
cius Roma). Dioscurii călare, galop-
pând spre dreapta.Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁷⁰; 3⁷⁰.

106. Ti. Minucius Augurinus

a. R. 640 (114 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre
dreapta, Inapoi XTI. MINUCI. C. F. AVGVRI. ROMA
(Tiberii Minucii Caii filii,
Augurinii. Roma). Coloană ionică
de piatră, având o statuie. Baza îm-
podobită de spice. Pe laturi doi băr-
bați în togă, unul este L. Minucius,
celalt M. Minucius Faesus ce ține
lituus.Coh. 13. Bab. 9. Gr. 3⁹⁰.

106. L. Minucius Thermus

a. R. 648 (106 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre
dreapta. Inapoi XL. MINVCI. ROMA (Lucius Mi-
nucius Roma). Jupiter ținând trăs-
netul și un sceptru, într'o quadrigă,
galopând spre dreapta.Coh. 7. Bab. 15. Gr. 3⁷⁰.

107. Q. Minucius Thermus

a. R. 665 (90 a. Chr.)

Capul Romei cu cască împodobită
de pene spre stânga.

a) Contramarca O

b) " OC//

c) " DΛACI

Q. THERM. M. F. (Quintus Ther-
mus, Marcii filius). Doui soldați cari
se luptă. Unul e legionar roman,
celalt un barbar. Intre ei un soldat
roman căzut.Coh. 17. Bab. 19. Gr. 3⁸⁵; 3⁸⁰; 3⁸⁵.

Mussidia108. *T. Mussidius Longus*

a. R. 711—712 (43—42 a. Chr.)

CONCORDIA. Capul Concordiei cu diademă și vâl spre dreapta. Înainte o stea.

Contramarca C

L. MVSSIDIVS LONGVS. Două personaje în picioare pe o corabie a cărei provă e împodobită de un acrostolium și pe lature se citește CLOACIN.

Coh. 6. Bab. 6.

Gr. 3⁸⁰.

Bust a lui Helios, radiat, din față.

L. MVSSIDIVS LONGVS. Idem ca precedentă.

Coh. 7. Bab. 7.

Gr. 3⁸⁵.

Capul lui Iuliu Caesar cu cunună de lauri spre dreapta.

Contramarca C

L. MVSSIDIVS LONGVS. Cărmă, glob, corn de abondență, caducen aripat, bonet de flamină.

Coh. 8. Bab. 8.

Gr. 3⁷⁰

Naevia109. *C. Naevius Balbus*

a. R. 680 (74 a. Chr.)

S. C. (Senatus consulto). Capul lui Venus cu diadema, spre dreapta. Înainte litera A

Denar dîntat.

C. NAE. BALB. (Caius Naevius Balbus). Victoria într'o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 6 var.

Gr. 3⁷⁵.

Idem. Însă fără literă.

Denar dîntat

Idem. Sus XXXXVII.

var. Coh. 1. Bab. 6.

Gr. 4.—

Idem.

Denar dîntat

Idem. Sus LXXXXVI.

var. Coh. 1. Bab. 6.

Gr. 3⁸⁰.

Idem.

Contramarca C

Denar dîntat

Idem. Sus CLXV.

var. Coh. 1. Bab. 6.

Gr. 3⁷⁵.

Nonia110. *M. Nonius Sufenas*

a. R. 694. (60 a. Chr.)

SVFENAS. S. C. (Sufenas. Senatus Consulto). Capul lui Saturn spre dreapta.

Contramarca |

SEX. NONI. PR. L. V. P. F. (Sextus Nonius praetor ludos Victoriae primus fecit). Roma cu cască, lance și sabie stând spre stânga pe șcuturi. În poala ei Victoria în picioare pune o coroană pe cap.

Coh. I. Bab. I.

Gr. 3⁶⁵

Opimia111. *M. Opeimius*

a. R. 620 (134 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. În spate un trepied, în față ✕

Contramarca T 2

M. OPEIMI. ROMA (Marcus Opeimius Roma). Apolon armat cu un arc și o săgeată în picioare într-o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. 13. Bab. 16.

Gr. 3⁶⁶

Papia112. *L. Papius*

a. R. 675 (79 a. Chr.)

Capul Junonei Sospita, având pe cap o piele de căprioară, spre dreapta. În față și în spate câte un simbol monetar.

Contramarca C

L. PAPI (Lucius Papius) Griffon fugind spre dreapta, dedesubt ca simbol un vas.

Denar dințat var. Coh. I. Bab. I.

Gr. 3⁶⁷

Petillia113. *Petillius Capitolinus*

a. R. 711 (43 a. Chr.)

PETILLIVS CAPITOLINVS. Aquilă cu aripile deschise, stând pe trăsnet.

Templu cu șase coloane al cărui fronton prezintă statui. La dr. și st. S. F.

Coh. 2. Bab. 3.

Gr. 3⁷⁶

Pinaria114. *Pinarius Natta*

a. R. 554 (200 a. Chr.).

Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. Inapoi X

NATTA. ROMA. Victoria ținând un biciu, într'o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 1. Gr. 3⁸⁰.

Idem.

a) Fără contramarcă

b) Contramarca A

NAT. ROMA. (Nata Roma). Victoria ținând un biciu, într'o bigă, galopând spre dreapta.

Coh. 2. Bab. 2. Gr. 3⁸⁵; 3¹⁴.

Plaetoria115. *M. Plaetorius Cestianus*

a. R. 685 (69 a. Chr.).

CESTIANVS. S. C. (Senatus consulto). Bustul zeiței Vacuna cu casca înpodobită; de o crinieră, spre dreapta. Inapoi un arc, înainte un simbol.

a) Fără contramarcă

b) Contramarca + V C

M. PLAETORIVS M. F. AED. CVR. (Marcus Plaetorius Marci filius, aedilis curulis). Aquila întoarsă spre stânga, stând pe trăsnet. Tot într'un colier de perle.

a) Fără contramarcă.

b) Contramarca O

Coh. II. Bab. 4. Gr. 3⁵⁶; 3⁶⁰.

Capul tânăr a lui Bonus Eventus cu părul despletit, spre dreapta. Inapoi un simbol.

Contramarca C

M. PLAETORI. CEST. EX. S. C. (Marcus Plaetorius Cestianus, ex senatus consulto). Caduceu aripat.

Contramarca < <

Coh. 5. Bab. 5. Gr. 3⁷⁰.

Plancia116. *Cn. Plancius*

a. R. 700 (54 a. Chr.)

CN. PLANCIVS AED. CVR. S. C. (Cnaeus Plancius aedilis curulis, senatus consulto). Capul Dianei Planciana, spre dreapta. Pe cap are petasos macedonian.

Contramarca X

Țap din Creta mergând spre dreapta. Inapoi un crustulum și un arc de forma din Creta.

Coh. I. Bab. I.

Gr. 3⁸⁰.

Plantia117. *P. Plantius Hypsaeus*

a. R. 596 (58 a. Chr.)

P. YPSAE. S. C. (Publius Ypsaeus, Senatus consulto). Capul lui Neptun spre dreapta. Inapoi un trident.

C. YPSAE. COS. PRIV. CEPIT (Caius Ypsaeus, consul Privernum cepit). Jupiter ținând trăsnetul într'o quadrigă, galopând spre stânga. Var. Coh. 6. Bab. II. Gr. 3⁹⁰.

118. *P. Plantius Plancus*

a. R. 709 (45 a. Chr.)

L. PLAVTIVS (Lucius Plautius). Masca văzută în față.

a) Fără contramarcă.

b) Contramarcă / \angle \circ

PLANCVS. Aurora sburând, ținând o făclie și îndreptând spre dreapta cei patru cai ai carului ceresc.

Coh. II. Bab. 14. Gr. 4⁰⁰; 3⁵⁵.BCU Cluj **Publicia** (Poblicia) Library Cluj119. *C. Poblicius Malleolus*

a. R. 665 (89 a. Chr.)

Capul lui Marte cu cască și crinieră spre dreapta. Deasupra un ciocan. Inainte *

C. MAL (Caius Malleolus). Heros gol, cu clamida aruncată pe umeri. Sulița în mâna dreaptă, piciorul pus pe o armură, stând spre stânga înaintea unui trofeu. Inapoi o proră de vas și o lăcustă.

Coh. 2. Bab. 6. Gr. 3⁸⁵.120. *C. Poblicius Q. f.*

a. R. 675 (79 a. Chr.)

ROMA. Bustul Romei cu casca împodobită pe acvilă și două penaje spre dreapta. In sus litera F

Contramarcă Υ \circ \triangleleft

C. POBLICI Q. F. (Caius Poblicius Quinti filius). Hercul doborând leul Nemei. La picioare o măciucă la stânga arcul și tolba. Deasupra litera F

Var. Coh. 8. Bab. 9.

Gr. 3⁸⁵.

Idem. In sus litera L

Idem. In sus litera L

Var. Coh. 8. Bab. 9

Gr. 3⁸⁰.

Pomponia121. Q. *Pomponius Musa*

a. R. 690 (64 a. Ckr.)

Capul lui Apolon cu eunună de lauri. Inapoi o floare.

Q. POMPONI. MVSA (Quintus Pomponius Musa). Erato în picioare spre dreapta, cântând din lîră, pe care o ține cu mîna stîngă.
Coh. 5. Bab. 12. Gr. 4⁰⁰.

Capul lui Apolon spre dreapta. Inapoi două flaute încrucișate.

Q. POMPONI MVSA (Quintus Pomponius Musa). Euterp în picioare spre dreapta, rezemându-se pe un pedestal și ținând două flaute.
Coh. 8. Bab. 13. Gr. 3⁷⁵.

Capul lui Apolon spre dreapta. Inapoi un sceptru.

Q. POMPONI. MVSA (Quintus Pomponius Musa). Melpomene în picioare, privind spre dreapta, ținând o mască cu mîna stîngă și o măciucă în dreapta.
Coh. 9. Bab. 14. Gr. 3⁷⁵.

Pompela122. Sex. *Pompeius Fostulus*

a. R. 625 (129 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi un vas cu lapte. Inainte X

SEX. PO. FOSTLVS. ROMA (Sextus Pompeius Fostulus Roma). Lu-poaica alăptând pe Romus și Remus. La stînga păstorul Faustulus în picioare.
Coh. 1. Bab. 1. Gr. 3⁵⁵.

Porcia123. M. *Porcius Laeca*

a. R. 625 (129 a. Chr.)

LAECA. Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inainte X

M. PORC. ROMA (Marcus Porcius Roma). Libertatea ținând un bonet și un sceptru, în picioare, galopând spre dreapta și încoronată de Victorie
Coh. 2. Bab. 3. Gr. 3⁷⁵.

124. *P. Porcius Laeca*

a. R. 644 (110 a. Chr.)

P. LAECA. (Publius Laeca). Capul Romei cu casca aripată spre dreapta.

Înainte X

a) Contramarca C

b) " " O

PROVOCO. Soldat roman înarmat cu o cuirasă și o sabie urmat de un licitor. Soldatul ridică mâna deasupra capului unui cetățean în togă.

Coh. 3. Bab. 4.

Gr. 3⁷⁵.125. *C. Porcius Cato*

a. R. 605 (149 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată.

Înapoi X

a) Fără contramarcă.

b) Contramarca L O

C. CATO. ROMA (Caius Cato. Roma) Victoria ținând un biciu, într'o bigă galopând spre dreapta.

Coh. 4. Bab. 1.

Gr. 3⁷⁰.126. *M. Porcius Cato*

a. R. 653 (101 a. Chr.)

M. CATO. ROMA (Marcus Cato. Roma). Capul Libertății cu diademă spre dreapta.

VICTRIX. Victoria aripată stând spre dreapta, ținând o pateră și o ramură de lauri.

Coh. 6. Bab. 5.

Gr. 3⁷⁰.**Postumia**127. *A. Postumius Albinus Sp. f.*

a. R. 665 (89 a. Chr.)

Roma. Capul lui Apolon cu cunună de lauri spre dreapta. Înapoi o stea, înainte X

A. ALBINVS S. F. (Aulus Albinus Spurii filius). Dioscurii, Castor și Polux în picioare spre stânga, reze-mându-se pe lăncii și lăsând caii să se adape la fântâna Juturna. Deasupra o semilună.

Coh. 3. Bab. 5.

Gr. 3⁷⁰.

HISPAN (Hispania). Capul Spaniei la dreapta cu părul despletit.

Contramarca C

" " E C

A. POST. A. F. S. N. ALBIN (Aulus Postumins, Auli filius, Spurii nepos, Albinus). Personajiu îmbrăcat în togă, în picioare ținând mâna dreaptă pe o aquilă legionară infiptă în pământ. La stânga un mănuchi consular cu secure.

Denar Dințat. Coh. 7. Bab. 8.

Gr. 3⁸⁵.

128. *C. Postumius Al.* (sau *At.*)

a. R. 690 (64 a. Chr.).

Bustul zeiței Diana spre dreapta
cu arcu și tolba pe umeri.

C. POSTVMI (Caius Postumius).
Câine fugind spre dreapta, dedesupt
o suliță. Jos monograma \bar{A}
Coh. 8. Bab. 9. Gr. 3⁷⁰; 3⁷⁵.

129. *D. Postumius Albinus Brutif*

a. R. 710-711 (44-43 a. Chr.).

Capul zeului Marte cu cască, spre
dreapta, având barbă mică.

ALBINVS BRVTIF (Albinus Bruti
filius). Două carnyx încrucișate. Dea-
supra un scut oval, dedesupt un scut
rotund.
Coh. 11. Bab. 12. Gr. 3⁷⁰.

A. POSTVMIVS COS. (Aulus Pos-
tumijs Consul). Capul gol al consu-
lului Aulus Postumius Albinus Regi-
leusis spre dreapta.

ALBINVS BRVTIF (Albinus Bruti
filius) pe două linii într'o coroană
de spice de grâu.
Coh. 12. Bab. 14. Gr. 3⁸⁰.

Procilia130. *Procilius*

a. R. 675 (79 a. Chr.).

S. C. (Senatus consulto) Capul lui
Jupiter cu cunună de lauri spre
dreapta.

Contramarea |

L. PROCILIF. Lucius Procilius,
filius). Junona în picioare spre dreapta,
înarmat cu o lance și un scut. Jos
un dragon.
Coh. 1. Bab. 1. Gr. 3⁸⁰.

S. C. (Senatus consulto). Capul Ju-
nonei spre dreapta, cu pielea de capră.

a) Contramarea / C

b) " /

c) " / C C C K

Denar dințat. Coh.

L. PROCILIF. (Lucius Procilius,
filius). Junona înarmată cu o lance
și scut, în picioare într'o bigă ce fuge
spre dreapta. Dragon sub picioarele
cailor.

Bab. 2. Gr. 3⁸⁰; 3⁸⁵; 3⁸⁵.

Quinctia131. *Ti. Quinctius Trogu*

a. R. 650 (104 a. Chr.).

Bustul lui Hercule văzut din spate privind spre stânga și cu măciuca pe umeri.

TI. Q. (Tiberius Quintus) Călăreț gol, conducând doi cai la galop spre stânga. Dedesupt un șoarece. Jos literele D. S. S. (de senatus sententia) gravate pe o tabletă. In câmpul monetei litera E

var. Coh. 7. Bab. 6. Gr. 3⁷⁰

Idem. Contramarca C C O

Idem. In câmpul monetei litera S.
var. Coh. 7. Bsb. 6. Gr. 3⁷⁰**Renia**132. *C. Renius*

a. R. 600 (154 a. Chr.).

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi X

a) Fără contramarcă

b) Contramarca <

C. RENI. ROMA (Caius Renius. Roma). Junona ținând un sceptru și un biciu în picioare într'o bigă trasă de doi țapi galopând spre dreapta.
Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁶⁵; 3⁶⁰.

Rosclia133. *L. Roscius Fabatus*

a. R. 690 (64 a. Chr.).

L. ROSCI (Lucii Roscii) Capul Junonei acoperit de piele de capră spre dreapta. Inapoi un simbol.

FABATI. Fată în picioare spre dreapta dând de mâncare unui dragon ce se ridică în fața ei. La stânga — ca simbol o balenă.

Denar dințat var. Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁸⁰.

Idem. Variază simbolul. Un vas.

Idem. Variază simbolul. Un păjangen.

Denar dințat var. Coh. I. Bab. I. Gr. 3⁷⁵.

Rubria134. *L. Rubrius Dossenus*

a. R. 671 (83 a. Chr.).

DOSEN (Dossenus). Capul lui Jupiter cu cununa de lauri spre dreapta; având sceptrul pe umeri.

L. RVBRI (Lucius Rubrius). Car triumfal (tensa) cu patru cai mergând la pas spre dreapta. Deasupra carului înpodobit cu un trăsnet este Victoria ținând o coroană.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁴⁴.

DOS. (Dossenus). Capul Junonei cu văl și diademă spre dreapta, având sceptrul pe umeri.

L. RVBRI (Lucius Rubrius). Car triumfal (tēnsa) cu patru cai mergând la pas spre dreapta. Deasupra carului îmbodobit cu o acvilă ce stă pe trăsnet. Deasupra Victoria ținând o coroană.

Coh. 2. Bab. 2.

Gr. 4.—

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rustia135. *L. Rustius*

a. R. 683 (71 a. Chr.).

S. C. (Senatus consulto). Capul lui Marte cu cască spre dreapta. Înainte ✕
Contramarca I S R 7

L. RUSTI (Lucius Rustius). Berbec în picioare, spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁷³**Rutilia**136. *L. Rutilius Flaccus*

a. R. 575 (79 a. Chr.).

FLAC (Flaccus). Capul Romei cu cască aripată spre dreapta.

a) Fără contramarcă

b) Contramarca C

L. RUTILI (Lucius Rutilius). Victoria ținând o coroană într-o bigă galopând la dreapta.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁸⁰, 3⁷⁸.

Salvia137. *Q. Salvidiensis Salvius Rufus*

a. R. 713 (41 a. Chr.)

C. CAESAR III R. P. C. (Caius Caesar triumvir reipublicae constituendae). Capul lui Octavian spre dreapta.

Contramarca □

Q. SALVIVS IMP. COS. DESIG. (Quintus Salvius imperator, consul designatus). Trăsnet înaripat.

Coh. I, Bab. I.

Gr. 3⁶⁵.

Satriena138. *P. Satrienus*

a. R. 680 (74 a. Chr.)

Capul Romei cu casca. Inapoi numărul LXI.

P. SATRIENVS. ROMA. (Publius Satrienus Roma). Lupoaica mergând spre stânga.

Contramarca C

Coh. I, Bab. I.

Gr. 3⁹⁵.

Sentia139. *L. Sentius C. f.*

a. R. 665 (89 a. Chr.)

ARG. PVB. (Argento publico). Capul Romei cu casca aripată.

L. SENTI. C. F. (Lucius Sentius Caii filius). Jupiter ținând sceptrul și trăsnetul într'o quadrigă galopând spre dreapta. Jos litera F.

var. Coh. I, Bab. I.

Gr. 3⁶².

Idem.

Idem. Sus litera Q

var. Coh. I, Bab. I.

Gr. 3⁷⁰.

Sepullia140. *P. Sepullius Macer*

a. R. 710 (44 a. Chr.)

CAESAR IMPER. (Caesar Imperator). Capul lui Julius Caesar cu cunna de lauri, spre dreapta. Inapoi o stea.

P. SEPVLLIVS MACER (Publius Sepullius Macer). Venus în picioare spre stânga ținând cu dreapta o victorie și rezemându-se cu mâna stângă pe un sceptru.

Coh. 6, Bab. 2.

Gr. 2⁹⁰.

Sergia141. *M. Sergius Silus*

a. R. 650 (104 a. Chr.)

ROMA. EX. S. C. (Roma. Ex. Senatus consulto). Capul Romei cu casca aripată, spre dreapta. Inapoi ✕

M. SERGI. SILVS (Marcus Sergius Silus) în câmpul monetei litera Q. (Quaesto) Călăreț înarmat cu cască, scut ținând în mâna stângă sabia și capul unui inamic Gal învins.

Coh. I. Bab. 1.

Gr. 3⁶⁵.**Servilla**142. *C. Servedius M. f. Augur*

a. R. 630 (124 a. Chr.)

ROMA. Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi o coroană de lauri și ✕

C. SERVEILLI M. F. (Caius Servedius Marci filius). Dioscurii călare galopând în sens contrariu având lănciile în jos.

Coh. 3. Bab. 1.

Gr. 3⁸⁵.143. *C. Servedius*

a. R. 631 (123 a. Chr.)

ROMA. Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi un lituus; Înainte ✕

Contramarca S ∟

C. SERVEIL, (Caius Servedius). M. Servedius Pulex Geminus călare, înarmat cu scut, cască și cuirasă, galopând spre stânga și străpungând cu lancea un alt călăreț.

Coh. I. Bab. 5.

Gr. 3⁶⁵.144. *P. Servilius M. f. Rullus*

a. R. 665 (89 a. Chr.)

RVLLI. Bustul lui Pallas cu cască; pe piept cu egida.

Contramarca C

P. SERVILI M. F. (Publii Servilii Marci filii). Victoria ținând o ramură de lauri într'o bigă galopând spre dreapta. Dedesupt litera P (publice).

Coh. 12. Bab. 14.

Gr. 3⁸⁵.

Scribonia145. *L. Scribonius Libo*

a. R. 700 (54 a. Chr.)

BON. EVENT. LIBO. (Bonus Even-
tus Libo). Capul lui Bonus Eventus
cu diadema, spre dreapta.

Contramarca C

PVTEAL SCRIBON (Puteal Scri-
bonianum). Fântâna Scriboniană în-
bodobită cu o ghirlandă de lauri și
de două lyre. Deasupra un ciocan.
Coh. 9. Bab. 8. Gr. 3⁸⁰.

Sulpicia146. *C. Sulpicius C. f.*

a. R. 660 (94 a. Chr.)

D. P. P. (Dei Penates Publici).
Capetele alăturate ale zeilor Penati
cu cunune de lauri, spre stânga.

Contramarca O

C. SVLPICL. C. F. (Caius Sulpi-
cius Caii filius). Doi oameni ținând
câte o lance. Jos o scroafă culcată la
pământ. Sus litera T

var. Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁸⁰.**Thorla**147. *L. Thorius Balbus*

a. R. 674 (79 a. Chr.)

I. S. M. R. (Juno Sispes Mater
Regina). Capul Junonei acoperit cu
piele de capră, spre dreapta.

Contramarca $\angle C$

L. THORIVS. BALBVS (Lucius
Thorius Balbus). Taur furios spre
dreapta. Sus litera Q

var. Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁸⁰.

Idem.

Contramarca $\angle C S$

Idem. Sus litera S

var. Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁷⁰.**Titia**148. *Q. Titius*

a. R. 664 (90 a. Chr.)

Capul zeului Mutinus Titinus, cu
barbă și cu diademă, spre dreapta.

a) Contramarca $\cup O C \bar{\Gamma}$

b) Fără contramarcă

c) Contramarca $\angle \angle$

d) " F L R

e) " T

Q. TITI (Quintus Titius) Pegase
sburând spre dreapta.

a) Contramarca \angle Gr. 3⁷⁵.b) " \angle Gr. 3⁶⁰.c) Fără contramarcă Gr. 3⁸⁰.d) " Gr. 3⁸⁵.e) " Gr. 3⁸⁵.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3⁹⁰.

Capul lui Bacchus spre dreapta.

- a) Fără contramarcă
 b) Contramarca C
 c) » C
 d) » C

Q. TITI (Quintus Titius). Pegas
 sburând spre dreapta.

- a) Contramarca O C
 b) » C

Coh. 2. Bab. 2. Gr. 360; 380; 340.

Tituria

149. *L. Titurius L. f. Sabinus*

a. R. 666 (88 a. Chr.)

SABIN. (Sabinus). Capul regelui
 Sabin Tadius spre dreapta. Inainte
 monograma Ā (Tadius).

- a) Contramarca T
 b) Contramarca E Π Π C C Y
 c) » C
 d) » ∠ P I

SABIN (Sabinus) Capul gol și cu
 barbă a regelui Sabin Tadius, spre
 dreapta. Inainte o ramură de lauri.
 Contramarca T

L. TITVRI (Lucius Titurius). Doi
 soldați romani fugind cu două femei
 Sabine.

- a) Contramarca E Gr. 3⁶⁵.
 b) » Gr. 3⁷⁰.
 var. Inainte o ramură de lauri.
 Coh. 3. Bab. 1.
 c) Fără contramarcă Gr. 3⁶⁵.
 d) Contramarca ∠ ∠ Gr. 3⁶⁵.

Coh. 2. Bab. 2.

L. TITVRI (Lucius Titurius) Tar-
 peia în genuchi cu brațele în sus,
 între doi soldați cari se luptă și pe
 care voește ai desoărți. Sus o stea
 și o semilună.

Coh. 5. Bab. 4. Gr. 370.

Trebania

150. *L. Trebanius*

a. R. 615 (139 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată. In-
 napoi X

L. TRFBANI. ROMA (Lucius Tre-
 banius Roma), Jupiter aruncând trăs-
 netul stând într'o quadrigă galopând
 spre dreapta.

Coh. 1. Bab. 1. Gr. 3⁶⁵.

151. Tullia ?

a. R. 619 (135 a. Chr.)

Roma. Capul Romei cu casca ari-
 pată spre dreapta.

M. TVLLI (Marcus Tullius). Vic-
 toria ținând o ramură de lauri în pi-
 cioare într'o quadrigă galopând la
 dreapta. Deasupra o coroană; dede-
 supt semnul de valoare X

Coh. 1. Bab. 1. Gr. 380.

152. Urbina ?

(atribuită).

a. R. 659—663 (95—91 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată. Inapoi un simbol?

- a) Contramarca \square
 b) " II

T. MANL. AP. CL. Q. VR. (Titus Manlius Appuis Claudius, Quintus Urbinus). Victoria într'o bigă galopând spre dreapta.

Bab. I.

Gr. 375.

Capul Romei cu casca aripată spre dreapta. Inapoi un simbol?

- a) Contramarca \odot
 b) " $\angle \circ$
 c) Fără contramarca

AL. CL. T. MANL. Q. VR. (Appuis Claudius, Titus Manlius, Quintus Urbinus). Victoria într'o bigă, galopând spre dreapta.

b) Contramarca \circ c) " \circ

Coh. Gr. 375; 370; 380; 390.

Valeria

153. C. Valerius C. f. Flaccus

a. R. 545 (209 a. Chr.)

Capul Romei cu casca aripată. Inapoi X

Contramarca $\angle 2$

C. VAL. C. F. FLAC. ROMA. (Caius Valerius Caii filius, Flaccus. Roma). Victoria ținând un biciu, într'o bigă galopând spre dreapta.

Coh. I. Bab. 7.

Gr. 350.

154. L. Valerius Flaccus

a. R. 650 (104 a. Chr.)

Bustul aripat al Victoriei spre dreapta. Înainte ✕

- a) Contramarca \angle
 b) " $\angle - - - S$

L. VALERI. FLACCI (Lucii Valerii Flacci). Marte gol, în picioare, cu casca pe cap, ținând un trofeu și o lance. La dreapta un spic de grâu la stânga un apex.

Coh. 10. Bab. 11.

Gr. 420; 360.

155. L. Valerius Acisculus

a. R. 708—709 (46—45 a. Chr.)

ACISCVLVS. Capul zeului Soare, radiat spre dreapta. Inapoi un toporăș (acisculus).

Contramarca C

L. VALERIVS Diana având deasupra capului semiluna și ținând un biciu, în picioare într'o bigă galopând spre dreapta.

Coh. 13. Bab. 20.

Gr. 3.—

ACISCVLVS. Capul lui Apolon cu diademă spre dreapta, cu părul buclat. Deasupra o stea. Inapoi un toporaş (acisculus).

a) Contramarca C

b) „ „ „

I. VALERIVS (Lucius Valerius) Valeria Luperca cu vălul deschis deasupra capului, stă pe un viţel ce merge spre dreapta.

Coh. 14. Bab. 17. Gr. 405; 370.

Vibla

156. C. Vibius C. f. Pansa

a. R. 664 (90 a. Chr.)

PANSA. Capul lui Apolon cu cununa de lauri spre dreapta. Inainte litera C

C. VIBIVS C. F. (Caius Vibius Caii filius) Pallas ținând cu dreapta un sceptru și cu stânga un trofeu, în picioare într'o quadrigă galopând spre dreapta.

Coh. 3. Bab. 1. Gr. 3⁸⁵.

Idem. Inainte un simbol
Contramarca ∠

Idem.

var. Coh. 3. Bab. 1. Gr. 3⁷⁶.

Idem. Inainte ca simbol, o floare.

Idem.

var. Coh. 3. Bab. 1. Gr. 3⁷⁸.

Idem. Nu se distinge simbol.
Contramarca A 4 T

Idem.

var. Coh. 3. Bab. 1. Gr. 3⁷⁹.

PANSA. Capul lui Apolon cu cununa de lauri și cu bucle mari de păr. Inainte un simbol ce nu se distinge bine.

C. VIBIVS C. F. (Caius Vibius Caii filius) Pallas ținând cu dreapta un sceptru și cu stânga un trofeu, în picioare într'o quadrigă spre dreapta.

Coh. 4. Bab. 2. Gr. 3⁸⁵.

Idem, Inainte ca simbol IIII

Idem.

var. Coh. 4. Bab. 2. Gr. 3⁷⁵.

Idem. Inainte ca simbol o stea.
Contramarca ○

Idem.

var. Coh. 4. Bab. 2. Gr. 400

Idem. Inainte nu se distinge simbol.
Contramarca ④

Idem.

var. Coh. 4. Bab. 2. Gr. 310.

PANSA. Capul lui Apolon cu cununa de lauri spre dreapta, cu bucle mari de păr. Înainte ca simbol o stea.

C. VIBIVS. C, F. (Caius Vibius, Caii filius). Pallas ținând cu dreapta un sceptru și cu stânga un trofeu, în picioare într'o quadrigă galopând spre dreapta.

Coh. 5. Bab. 3.

Gr. 370.

157. *C. Vibius C. f. C. n. Pansa*

a. R. 711 (43 a. Chr.)

PANSA. Capul lui Bacchus încoronat de viță și struguri, spre dreapta.

a) Contramarca \angle

b) $\angle \text{C C}$

C. VIBIVS. C, F, C. N. (Caius Vibius Caii filius, Caii nepos). Ceres încoronată de spice, mergând spre dreapta și ținând în fiecare mână câte o torță aprinsă. Înainte o roabă.

a) Fără contramarcă

b) Contramarca $\angle \nabla$

Coh. 17. Bab. 16.

Gr. 3⁷⁵; 3⁶⁵.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PANSA. Masca lui Panus spre dreapta.

Contramarca C

JOVIS AXVR. C. VIBIVS. C. F. C. N. (Jovis Axuris Caius Vibius, Caii filius, Caii nepos) Jupiter stând pe un tron, spre stânga cu capul radiat, ținând cu dreapta o pateră și cu stânga o hastă.

Coh. 19. Bab. 18.

Gr. 3⁶⁶.

158. *C. Vibius Varus*

a. R. 711—712 (43—42 a. Chr.)

Capul lui Bacchus încoronat de viță și struguri, spre dreapta.

a) Fără contramarcă

b) Contramarca +

C. VIBIVS VARVS. Pantera încercând să sară pe un altar a lui Bacchus pe care e o mască a lui Panus și o thyrsă.

Coh. 24. Bab. 24.

Gr. 3⁶⁵; 3⁶⁰.

a. R. 716 (38 a. Chr.)

Capul lui Marcus Antonius cu barbă, spre dreapta.

Contramarca ∇

C. VIBIVS VARVS. Venus în picioare spre stânga, ținând un corn de abundență și o Victorie.

Coh. 28. Bab. lipsește

Gr. 370.

Voconia159. Q. *Voconius Vitulus*

a. R. 713—714 (41—40 a. Chr.)

Capul lui *Julius Caesar* cu cunună
de lauri spre dreapta.

Q. VOCONIUS VITVLVS Q. DE-
SIGN. S. C. (Quintus Voconius Vi-
tulus, quaestor designatus. Senatus
consulto). Vițel mergând spre stânga.
Coh. 1. Bab. 1. Gr. 2⁶⁵.

Volteia160. M. *Volteius M. f.*

a. R. 666 (88 a. Chr.)

Capul lui *Jupiter* cu cunună de
lauri spre dreapta. BCU Cluj / Centra Ur

M. VOLTEI. M. F. (Marcus Vol-
teius Marci filius). Ceres ținând în
mâini câte o faclă aprinsă, stând în
picioare într'un car tras de doi dra-
goni, spre dreapta. Inapoi ca simbol
un glob.

Coh. 1. Bab. 1.

Gr. 3²⁵.

Capul zeiței *Liber* încoronată de
foi de ederă spre dreapta.

Contramarca S

M. VOLTEI. M. F. (Marcus Vol-
teius Marci filius). Ceres ținând în
mâini câte o faclă aprinsă, stând în
picioare într'un car tras de doi dra-
goni, spre dreapta. Inapoi ca simbol
un glob.

Coh. 2. Bab. 3.

Gr. 3⁸⁵.**161. Perioada a V-a**

a. R. 650—665 (104—89 a. Chr.)

Denar anonim.

Capul zeiței *Roma* spre dreapta cu
casca aripată și au o crinieră lungă.
Dedesupt ROMA; inapoi X

Zeița *Roma* cu casca și ținând un
sceptru în mâna stângă, stând la
dreapta pe scuturi și privind înainte
la lupoaica ce lăptează pe *Romus* și
Remus. La picioare o cască; în câm-
puri doni ulii zboară în direcțiunea ei.
Bab. 176. pag. 72. vol. I. Gr. 370.

Denar anonim.

Capul lui Apolon spre dreapta încoronat de o cunună de lauri. Totul înconjurat de un cerc de perle.

Pallas (?) stând într-o quadrigă galopând spre dreapta.

a) Monograma	>	Gr. 3 ⁶⁵ .
b) "	C	Gr. 3 ⁶⁶ .
c) "	O T	Gr. 3 ⁷⁵ .
d) "	C C V	Gr. 3 ⁸⁵ .
e) "	∠	Gr. 3 ⁵⁵ .

Bab. 226. pag. 77. vol. I. Gr. 3⁵⁵.

Tabloul de numele monetarilor cari au contramărci și ai celor care nu posedă

<i>Horatia</i> a. R. 490 (264 a. Chr.)	C J O I
51. <i>C. Decimius Flavius</i> a. R. 540 (214 a. Chr.)	T Z
<i>C. Valerius C. f. Flaccus</i> a. R. 545 (209 a. Chr.)	∠ Z
<i>Pinaris Natta</i> a. R. 554 (200 a. Chr.)	A
9. <i>Spurius Afranius</i> a. R. 554 (200 a. Chr.)	M C
<i>M. Junius Silanus</i> a. R. 580 (174 a. Chr.)	∠ O C I Δ
<i>Cn. Lucretio Trio</i> a. R. 590 (164 a. Chr.)	C
<i>C. Renius</i> a. R. 604 (150 a. Chr.)	<
<i>Porcius Cato</i> a. R. 605 (149 a. Chr.)	O ⊥
<i>Q. Minucius Rufus</i> a. R. 605 (149 a. Chr.)	<
61. <i>M. Fannius C. f.</i> a. R. 605 (149 a. Chr.)	€ 9
<i>L. Julius Caesar</i> a. R. 618 (136 a. Chr.)	∠
1. <i>Aburius Geminus</i> a. R. 625 (129 a. Chr.)	∠ ⊙
<i>C. Servelius</i> a. R. 631 (123 a. Chr.)	S
56. <i>Q. Fabius M. Eburnus</i> a. R. 631 (123 a. Chr.)	< φ e
37. <i>T. Clodius</i> a. R. 635 (119 a. Chr.)	C S X
<i>P. Maenius Antiaticus</i> a. R. 644 (110 a. Chr.)	C
<i>P. Porcius Laeca</i> a. R. 644 (110 a. Chr.)	C O
34. <i>C. Claudius Pulcher</i> a. R. 648 (106 a. Chr.)	<
<i>L. Julius Caesar</i> a. R. 648 (106 a. Chr.)	S
<i>L. Valerius Flaccus</i> a. R. 650 (104 a. Chr.)	< - S
<i>Ti. Quinctius Trogus</i> a. R. 650 (104 a. Chr.)	C O
<i>L. Manlius Torquatus</i> a. R. 650 (104 a. Chr.)	O
15. <i>L. Appuleius Saturninus</i> a. R. 651 (103 a. Chr.)	∠
<i>M. Herennius Nepos</i> a. R. 655 (99 a. Chr.)	< I
<i>Urbina</i> a. R. 659-663 (95-91 a. Chr.)	I II
33. <i>M. Cippius</i> a. R. 660 (94 a. Chr.)	∠ I M Δ R
<i>L. Flaminius Cilo</i> a. R. 660 (94 a. Chr.)	∠ E N M
<i>C. Coilius Caldus</i> a. R. 660 (94 a. Chr.)	∠ T 3 I
38. <i>C. Sulpicius C. f.</i> a. R. 660 (94 a. Chr.)	O
5. <i>C. Aelius Bala</i> a. R. 664 (90 a. Chr.)	∠

<i>L. Julius L. f. Caesar</i> a. R. 664 (90 a. Chr.)	S
<i>Q. Minucius Thermus</i> a. R. 664 (90 a. Chr.)	< C O D I O
<i>Q. Titius</i> a. R. 664 (90 a. Chr.)	< A T A O (4) C
28. <i>L. Calpurnius Piso Frugi</i> a. R. 665 (89 a. Chr.)	C O
58. <i>C. Fabius C. f. Buteo</i> a. R. 665 (89 a. Chr.)	< C
<i>M. Junius Silanus L. f.</i> a. R. 665 (89 a. Chr.)	< O C I Δ
<i>P. Servilius M. f. Rullus</i> a. R. 665 (89 a. Chr.)	C
<i>M. Volteius M. f.</i> a. R. 666 (88 a. Chr.)	S
<i>L. Titurius L. f. Sabinus</i> a. R. 666 (88 a. Chr.)	< I - E C H T
<i>L. Julius Bursio</i> a. R. 666 (88 a. Chr.)	C L E O T
<i>C. Marius C. f. Capito</i> a. R. 670 (84 a. Chr.)	P
<i>L. Marius Censorinus</i> a. R. 670 (84 a. Chr.)	Δ E
<i>C. Manilius Limetanus</i> a. R. 670 (84 a. Chr.)	∠
49. <i>P. Crepusius</i> a. R. 670 (84 a. Chr.)	N O
46. <i>Cn. Cornelius Lentulus P. f. Marcellinus</i> a. R. 670 (84 a. Chr.)	< O 3 ⊕ ¶ L
35. <i>Ti. Claudius Nero</i> a. R. 670 (84 a. Chr.)	C O S ¶
<i>P. Furius Crassipes</i> a. R. 671 (83 a. Chr.)	C
<i>C. Licinius L. f. Macer</i> a. R. 672 (82 a. Chr.)	C ♀ O
13. <i>Q. Antonius Balbus</i> a. R. 672 (82 a. Chr.)	C O
48. <i>L. Cornelius Syllū Felix Imp.</i> a. R. 673 (81 a. Chr.)	∠ Cluj
<i>L. Manlius</i> a. R. 673 (81 a. Chr.)	C O ♀ C
<i>L. Thorius Balbus</i> a. R. 675 (79 a. Chr.)	C ∠ S
<i>L. Rutilius Flaccus</i> a. R. 676 (79 a. Chr.)	C
23. <i>Q. Caecilius Metellus Pius Imp.</i> a. R. 675 (79 a. Chr.)	C
<i>C. Publius Q. f.</i> a. R. 675 (79 a. Chr.)	4 Δ O
<i>L. Papius</i> a. R. 675 (79 a. Chr.)	C
<i>C. Naevius Balbus</i> a. R. 680 (74 a. Chr.)	C
<i>L. Lucretius Trio</i> a. R. 680 (74 a. Chr.)	C
<i>P. Satrienus</i> a. R. 680 (74 a. Chr.)	C
<i>L. Rustius</i> a. R. 683 (71 a. Chr.)	I S - R T
<i>M. Plactorius Cestianus</i> a. R. 685 (69 a. Chr.)	+ ∠ C
29. <i>C. Calpurnius Piso Frugi</i> a. R. 693 (61 a. Chr.)	O C
32. <i>Q. Cassius Longinus</i> a. R. 694 (60 a. Chr.)	< C O O Z M
<i>M. Nonius Sufenas</i> a. R. 694 (60 a. Chr.)	I
<i>L. Maemmius L. f. & C. Memmius L. f.</i> a. R. 696 (58 a. Chr.)	∠ C 8 O
66. <i>M. Aemilius Scaurus</i> a. R. 696 (58 a. Chr.)	∠ C ↓ z
<i>L. Scribonius Libo</i> a. R. 700 (54 a. Chr.)	C
<i>Cn. Plancius</i> a. R. 700 (54 a. Chr.)	×
<i>C. Hosidius Geta</i> a. R. 700 (54 a. Chr.)	C
16. <i>M. Aquillius</i> a. R. 700 (54 a. Chr.)	I S 8 8
3. <i>M. Acilius Glabrio</i> a. R. 703 (51 a. Chr.)	< R z
<i>C. Julius Caesar</i> a. R. 691—710 (63—44 a. Chr.)	A C I ∠ p C
47. <i>L. Cornelius Lentulus Crus</i> a. R. 705 (49 a. Chr.)	C D E
42. <i>Manius Cordius Rufus</i> a. R. 705 (49 a. Chr.)	L
30. <i>T. Carisius</i> a. R. 706 (48 a. Chr.)	I ξ

25. *Q. Caecilius Metellus Pius Scipio Imp.* a. R. 706—708
(48—46 a. Chr.) < 8
L. Hostilius Saserna a. R. 708 (46 a. Chr.) <
L. Valerius Acisculus a. R. 708—700 (46—45 a. Chr.) C
P. Plantius Plancus a. R. 708 (46 a. Chr.) < I O
8. *Lucius Aemilius Buca* a. R. 710 (44 a. Chr.) O C
M. Mettius a. R. 710 (44 a. Chr.) C
C. Vibius C. f. Cn. Pansa a. R. 711 (43 a. Chr.) < C
36. *T. Clodius Turrinus* a. R. 711 (43 a. Chr.) < I O
14. *M. Antonius Imp. și Triumvir* a. R. 711 (43 a. Chr.) O C □ O
2. *P. Acculeius Larisculus* a. R. 711 (43 a. Chr.) O □
L. Lavincius Regulus a. R. 711—712 (43—42 a. Chr.) O C I
T. Mussidius Longus a. R. 711—712 (43—42 a. Chr.) C
C. Vibius Varus a. R. 711—712 (43—42 a. Chr.) †
L. Gellius Publicola a. R. 713 (41 a. Chr.) <
Q. Salvidiensis Salvius Rufus a. R. 713 (41 a. Chr.) II
M. Junius Silanus a. R. 721 (33 a. Chr.) < 9
C. Julius Octavian Augustus (44 a. Chr. 14 d. Chr.) C 7 €

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Nu există contramărci la monetării :

- L. Furius Purpurco* a. R. 540 (214 a. Chr.)
4. *P. Aelius Paetus* a. R. 545 (209 a. Chr.)
C. Junius C. f. a. R. 550 (204 a. Chr.)
C. Maianius a. R. 560 (194 a. Chr.)
18. *Atilius Sarranus* a. R. 560 (194 a. Chr.)
Q. Marcus Libo a. R. 580 (174 a. Chr.)
19. *M. Atilius Sarranus* a. R. 580 (174 a. Chr.)
12. *Antestius Labeo* a. R. 580 (174 a. Chr.)
55. *Q. Fabius Labeo* a. R. 610 (144 a. Chr.)
M. Fourius L. f. Philus a. R. 614 (140 a. Chr.)
L. Trebonius a. R. 615 (139 a. Chr.)
Tullia a. R. 619 (135 a. Chr.)
Sen. Julius Caesar a. R. 620 (134 a. Chr.)
M. Opeimius a. R. 620 (134 a. Chr.)
M. Porcius Laeca a. R. 625 (129 a. Chr.)
Sen. Pompeius Fastulus a. R. 625 (129 a. Chr.)
L. Antestius Gragulus a. R. 630 (124 a. Chr.)
C. Servilius M. f. Augur a. R. 630 (124 a. Chr.)
21. *M. Caecilius Metellus* a. R. 632 (122 a. Chr.)
50. *Q. Curtius* a. R. 640 (114 a. Chr.)
52—53. *Cn. Domitius Ahenobarbus* a. R. 640 (114 a. Chr.)
Ti. Minicius Augurinus a. R. 640 (114 a. Chr.)
59. *C. Fonteius* a. R. 642 (112 a. Chr.)

31. *C. Cassius Longinus* a. R. 645 (109 a. Chr.)
Q. Marcius Pilipus a. R. 645 (109 a. Chr.)
57. *C. Fabius* a. R. 646 (108 a. Chr.)
26. *M. Calidus* a. R. 646 (108 a. Chr.)
L. Minucius Thermus a. R. 648 (106 a. Chr.)
M. Sergius Silus a. R. 650 (104 a. Chr.)
M. Porcius Cato a. R. 653 (101 a. Chr.)
27. *L. Calpurnius Piso Caesorinus* a. R. 654 (100 a. Chr.)
22. *Q. Cæcilius Metellus Pius* a. R. 655 (99 a. Chr.)
45. *Cn. Cornelius Blasio* a. R. 655 (99 a. Chr.)
L. Memmius a. R. 660 (94 a. Chr.)
43. *L. Cosconius* a. R. 662 (92 a. Chr.)
24. *L. Cæcilius Metellus* a. R. 665 (89 a. Chr.)
M. Lucilius Rufus a. R. 665 (89 a. Chr.)
C. Publius Malleolus a. R. 665 (89 a. Chr.)
A. Postumius Albinus Sp. f. a. R. 665 (89 a. Chr.)
L. Sentius C. f. a. R. 665 (89 a. Chr.)
60. *M. Fonteius C. f.* a. R. 666 (88 a. Chr.)
C. Marcius Censorinus a. R. 670 (84 a. Chr.)
L. Rubrius Dossenus a. R. 671 (83 a. Chr.)
L. Memmius L. f. Galeria a. R. 672 (82 a. Chr.)
A. Fufius Calenus a. R. 672 (82 a. Chr.)
10. *Annius Luseus* a. R. 672—73 (82—81 a. Chr.)
Proclius a. R. 675 (79 a. Chr.)
L. Roscius Fodatus a. R. 690 (64 a. Chr.)
Q. Pomponius Musa a. R. 690 (64 a. Chr.)
Marcus Philippus a. R. 694 (60 a. Chr.)
L. Plantius Hypsaens a. R. 696 (58 a. Chr.)
7. *Paullus Aemilius Lepidus* a. R. 700 (54 a. Chr.)
39. *C. Caelius Caudus* a. R. 700 (54 a. Chr.)
L. Furius Cn. f. Brocchus a. R. 701 (53 a. Chr.)
40. *C. Considius Paetus* a. R. 705 (49 a. Chr.)
54. *M. Eppius* a. R. 710 (44 a. Chr.)
44. *C. Consutius Meridianus* a. R. 710 (44 a. Chr.)
Q. Caepio Brutus a. R. 710 (44 a. Chr.)
P. Sepullius Macer a. R. 710 (44 a. Chr.)
Petillius Capitolinus a. R. 711 (43 a. Chr.)
41. *C. Coponius* a. R. 711 (43 a. Chr.)
17. *M. Arrius Secundus* a. R. 711 (43 a. Chr.)
20. *M. Barbatius Philippus* a. R. 713 (41 a. Chr.)
Q. Voconius Vitulus a. R. 713—714 (41—40 a. Chr.)
Pinaris Scarpus Imp. a. R. 723—727 (31—27 a. Chr.)
Caninius Gallus a. R. 734 (20 a. Chr.)
C. Marcius C. f. Tromentina a. R. 737 (17 a. Chr.)

CAP. III.

DENARI IMPERIALI AI LUI OCTAVIAN AUGUST

Din punct de vedere al clasificățiunei denarilor lui Octavian August, bătuți în timpul republicei și al imperiului întâmpinăm o oarecare dificultate prin faptul că tranșiția între perioada republicană și cea imperială se confundă în mare parte.

Intr'adevăr, Octavian August de și a luat titlul de August în 17 al calendelor lunei februarie (727 a. R. 27 a. Chr.) totuși a lăsat și dupe această dată să continue întreaga organizație republicană, și numai încetul și aproape pe nesimțite se schimbă în urmă guvernământul.

Statul roman chiar dupe anul 27 a. Chr. continue să poarte numele de «republica»; senatul părea a fi rămas tot cea dintâi putere în stat, iar autoritatea rămâne atât în epoca republicană cât și în cea imperială în mâna poporului; pe când imperatorul era învestit cu autoritatea sa suverană numai printr'o delegație specială, reînnoită în fiecare 10 ani (*vota decennalia*). Singura deosebire în care resida baza, puterei imperiale — *imperium* și *tribunicia potestas* — rezultă din acumularea de funcțiuni, demnități și onoruri date lui Octavian August.

Acest amestec în forma de guvernământ republican și cel imperial este cu atât mai intim cu cât vedem pe Octavian August care chiar la începutul imperiului dupe lupta dela Actium, bate monetă la care asocia numele unui ofițer monetar sau al unui magistrat monetar, obicei ce se continuă până la anul 4 a. Chr.

Acești monetari sunt:

Anul 727 (27 a. Chr.)

L. Pinarius Scarpus, imperator
M. Vipsanius L. f. Agrippa, consul tertio

Anul 729—731 (25—23 a. Chr.)

P. Carisius, legatus pro praetore, puis legatus Augusti.

Anul 734 (20 a. Chr.)

L. Aquillius Florus, triumvir
L. Caninius Gallus, triumvir
M. Durmius, triumvir
P. Petronius Turpilianus, triumvir.

Anul 735 (19 a. Chr.)

Q. Rustius.

Anul 736 (18 a. Chr.)

Cossus Cornelius Cn. f. Lentulus (cu Augustus consul undecimo și M. Vipsanius Agrippa Consul tertio).

C. Sulpicius Platorinus, triumvir (cu August și Agrippa).

C. Antistius Reginus.

Anul 737 (17 a. Chr.)

P. Licinius Stolo, triumvir

C. Marius C. f. Tromentina triumvir

M. Sanquinius, triumvir

I. Cornelius Lentulus, flamen martialis

Anul 738 (16 a. Chr.)

C. Antistius Vetus triumvir

L. Mescinius Rufus triumvir

L. Vinicius L. f. triumvir.

Anul 739 (15 a. Chr.)

Q. Aelius Lamia triumvir

Annius triumvir

C. Silius triumvir

C. Asinius C. f. Gallus, triumvir

C. Cassius C. f. Celer triumvir

C. Gallius C. f. Luperus triumvir

Cn. Calpurnius Cn. f. Piso triumvir

L. Naevius Surdinus triumvir

C. Plotius Rufus triumvir

T. Quinctius Crispinus Sulpicianus triumvir

Ti. Sempronius Graccus triumvir

Anul 742 (12 a. Chr.)

P. Lurii Agrippa triumvir

M. Maccilius Tullus triumvir

M. Salvius Otho triumvir

A. Licinius Nerva Silianus triumvir

C. Marcius L. f. Censorinus triumvir

Sex. Nonius Quinctilianus triumvir

Maianus Gallus triumvir

Apronius triumvir

Cornelius Sisenna triumvir

Valus Valerius Mesalla triumvir

Galus triumvir

} asociați

} asociați.

Anul 745—750 (9—4 a. Chr.)

Clodius Pulcher triumvir	} asociati.
T. Statilius Taurus triumvir	
L. Livineius Regulus triumvir	
P. Betilienus Bassus triumvir	
C. Naevius Capella triumvir	
C. Rubellius Blandus triumvir	
L. Valerius Catullus triumvir	

Dintre toți acești monetari asociați în timpul imperiului lui Octavian August, tezaurul din Gherghina conține serii de denari ai lui:

L. Pinarius Scarpus Imp. (31—27 a. Chr.)
 L. Caninius Gallus triumvir (20 a. Chr.)
 C. Marius C. f. Tromentina triumvir (17 a. Chr.)

Așa fiind deși anul 27 a. Chr., dată dela care Octavian ia pe monete titlul de August și dela care au trebuie să se considere începutul seriei de monete imperiale, totuși anul 27 a. Chr. nu reprezintă o dată precisă dupe care încetează seria monetelor bătute cu numele celor 46 triumviri amintiți.

Pentru a înlătura orice confuziune vom descrie în grupul de monete imperiale găsite în tezaurul din Gherghina toate monetele bătute de Octavian August precum și de triumviri asociați lui; divizând acest grup în trei subdiviziuni și anume:

Grupul I continuând denari bătuți sub C. Julius Octavianus Augustus în anii 710—726 a. Chr. (44—27 a. Chr.).

Grupul II conținând denari bătuți de monetari ca asociați lui Octavian August în timpul imperiului 727—750 a. R. (27—4 a. Chr.).

Grupul III conținând denari bătuți de Octavian August în timpul imperium et tribunicia potestas 727—768 a. R. (27 a. Chr. 14 d. Chr.) *

GRUPUL I

C. Iulius Octavianus Augustus

a. R. 710—727 (44—27 a. Chr.)

Capul lui Octaviu spre dreapta.
 Contramarca 7

CAESAR DIVI F. (Caesar divi filius) Apolon stând spre dreapta pe o stâncă și jucând din lăra.

Coh. 64. Bab. 116.

Gr. 3⁸⁰.

Bustul aripat al Victoriei spre dreapta sub figura Scriboniei.

Capul cu diademă a lui Venus spre dreapta.

CAESAR COS VI (Caesar consul sexto). Capul lui August spre dreapta. Inapoi lituus.

Contramarca C

Capul laurat a lui Apolon spre dreapta sub figura lui Octaviu.

a) Fără contramarcă

b) Contramarca Y

Capul lui Octaviu spre dreapta.

CAESAR DIVI F. (Caesar divi filius) Neptun în picioare întors spre stânga piciorul pus pe un glob, ținând în mâna dreaptă un acrostolium și cu stânga rezemându-se pe un trident.

Coh. 72. Bab. 117. Gr. 3⁶⁰.

CAESAR DIVI F. (Caesar divi filius) Octavian în costum de legionar, în picioare mergând spre stânga, întinzând mâna dreaptă și ținând în stânga o sulită.

Coh. 73. Bab. 105. Gr.

AEGVPTO CAPTA. Crocodil spre dreapta.

Coh. 79. Bab. 148. Gr. 3⁹⁵.

IMP. CAESAS (imperator Caesar). Pontif conducând doi boi la muncă, spre dreapta.

a) Fără contramarcă

b) Contramarca n

Coh. 91. Bab. 156. Gr. 390; 3⁷⁵.

IMP. CAESAR (Imperator Caesar). Trofeu naval, ornat de o provă, o ancoră și o cârmă.

Coh. 88. Bab. 158. Gr. 360.

GRUPUL II

Asociații lui C. J. Octavian August

727—750 a. R. (27—4 a. Chr.)

L. Pinarius Scarpus Imp.

Imp. 725—727 a. R. (31—27 a. Chr.)

din familia *Pinaria*

M. ANTO. COS III. IMP IIII (Marco Antonio consuli tertio imperator quarto). Capul lui Jupiter Ammon spre dreapta.

ANTONIO. AVG. SCAPPVS IMP. (Antonio auguri, scarpus Imperator). Victoria mergând spre dreapta, ținând o coroană și o ramură de lauri.

Coh. 8. Bab. 9. Gr. 3⁴⁵.

L. Caminius Gallus

a. R. 734 (20 a. Chr.)

din familia *Aninia*

AVGVSTVS. Capul lui August spre dreapta.

L. CANINIVS GALLVS III VIR
(Lucius Caninius Gallus triumvir).
Un Parth în genuchi spre dreapta
prezentând un steag.

Coh. 2. Bab. 3.

Gr. 370.

C. Marius C. f. Tromentina

a. R. 737 (17 a. Chr.)

din familia *Maria*

AVGVSTVS. Capul lui August spre dreapta. Inapoi un lituus.

C. MARIVS C. F. TRO. III VIR.
(Caius Marius Caii filius Tromentina
triumvir). Quadriga galopând spre
dreapta în care este o ramură de lauri.

Coh. II. Bab. II.

Gr. 380.

BCU Cluj / Central U

GRUPUL III

C. J. Octavian August*Imperium et Tribunicia Potestas*

727—768 a. R. (27 a. Chr. 14 d. Chr.)

CAESAR. III VIR. R. P. C. Capul gol a lui Oct. August spre dreapta.

CAESAR DIC. PERI. Pe un scaun
curuliu deasupra căruia se află o cu-
nună de lauri.

Contramarca C E

Coh. Mon. Imp. Vol. I 55. Gr. 360.

a. R. 725 (25 a. Chr.)

Capul gol a lui Octav August spre dreapta.

AVGVSTVS. Capricorn spre
dreapta, ținând o cârmă la care este
legat un glob. Pe spate un corn de
abundență.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 21. Gr. 375.

a. R. 734 (20 a. Chr.)

CAESAR AVGVSTVS. Capul gol a lui Oct. August spre dreapta.

OB. CIVIS SERVATOS. Intr'o cu-
nună de stejar.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 208. Gr. 385.

CAESARI AVGVSTO. Capul lui Octav August cu cunună de lauri, spre dreapta.

Contramarca C

MART. VLT. Templu rotund cu șase coloane în cari se află două steaguri și o acvilă.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 190. Gr. 3⁷⁵.

AVGVSTVS. Capul gol a lui August spre dreapta.

Fără legendă. O cunună de lauri împodobită de șase prove de corăbii.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 335. Gr. 3⁷⁰.

AVGVSTVS DIVI. F. Capul gol a lui Octav August spre dreapta.

IMP. XII. ACT. Apolon Actian în picioare privind spre stânga.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 165. Gr. 3⁷³.

AVGVSTVS DIVI. F. Capul lui Octav August cu cunună de lauri; spre dreapta.

IMP. XII. ACT. Apolon Actian în picioare privind spre stânga.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 166 bis. Gr. 3⁸⁵.

AVGVSTVS DIVI F. Capul gol a lui Oct. August; spre dreapta.

IMP. XII. Taur infuriat spre stânga.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 158. Gr. 3⁷⁶.

a. R. 742 (12 a. Chr.)

AVGVSTI DIVI F. Capul gol a lui Oct. August, spre dreapta.

IMP. X. Taur infuriat spre stânga.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 141. Gr. 3⁹⁰.

a. R. 752 (2 a. Chr.)

S. P. Q. R. PARENTI. CONS. SVO (Parenti conservatori suo).

Acvilă romană, mantia imperială și o coroană.

CAESARI AVGVSTO (exergă).
Quadrigă împodobită de două Victorie galopând spre dreapta.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 80. Gr. 3⁷⁰.

AVGVSTI DIVI. F. Capul lui Oct. August cu cununa de lauri spre dreapta.

C. CAES. AVGVS. F. Caius Caesar galopând spre dreapta. Înăpoi două steaguri militare și o acvilă legionară.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 41. Gr. 3⁷⁵.

CAESAR AVGVSTVS DIVI F. PATER PATRIAE. Capul lui Oct. August cu cununa de lauri, spre dreapta.

C. L. CAESARES AVGVSTI F. COS. DESIG. PRINC. IVVENT. Caius și Lucius în picioare ținând fiecare câte o sulită și un scut. Sus simpulum și bastonul de augur.

Coh. Mon. Imp. Vol. I 43. Gr. 3⁸⁰.

CAP. IV.

IMITAȚIUNILE BARBARE

Prezența a 12 imitațiuni barbare, de denari, în tezaurul din Gherghina, a căror descriere amănunțită o dăm mai jos, evidențiază părerea ce am emis-o. că acest tezaur a servit locuitorilor albiei Dunărene.

Dintre aceste 12 imitațiuni, 8 sunt luate dupe denari republicani și anume:

1. O imitație dupe Caecilius Metellus Q. f. a. R. 631 (122 a. Chr.).
2. O imitație dupe C. Fonteius a. R. 642 (112 a. Chr.).
3. O imitație dupe C. Porcius Laeca a. R. 664 (110 a. Chr.).
4. O imitație dupe Q. Titius a. R. 664 (90 a. Chr.).
5. O imitație dupe Cn. Cornelius Lentulus P. f. Marcellinus a. R. 670 (84 a. Chr.).

6. O imitație dupe C. Calpurnius Piso Frugi a. R. 693 (64 a. Chr.).

7. O imitație dupe Manius Cordius Rufus a. R. 105 (49 a. Chr.).

8. O imitație anepigrafă, *incusum*, dupe un denar republican.

Precum și 4 imitații dupe denari lui Octavian August și anume

1. O imitație dupe Rv. lui Oct. August, iar aversul dupe denarul familiei Curtia.

2. O imitație dupe Oct. August (No. 29 din H. Cohen. Vol. I pag. 66 iar aversul reprezentat prin Diana asemănătoare cu reprezentarea zeiței dupe monetele macedonene și romane.

3. O imitație dupe Oct. August (No. 20 din H. Cohen Vol. I pag. 65.

4. O imitație dupe Oct. August (No. 43 din H. Cohen Vol. I pag. 69.

Toate aceste imitații care de altfel unele dintre ele au mai fost descoperite în mod sporadic în ținuturile Dunărene locuite astăzi de Unguri și Români reprezintă, dupe cum vom vedea, imitațiuni bătute de triburile Panoniene ce locuiau, înainte de epoca creștină, ținuturile Ungariei de astăzi din apropierea Dunărei.

Pentru a se înțelege rolul imitațiunilor barbare în circulația monetară a popoarelor dunărene în timpul stabilirii influenței romane, rol ce era datorit unui vechi obicei pe care îl utiliza popoarele Trace și Celte încă cu patru secole înainte, vom descrie în

puține cuvinte chipul în care popoarele de naționalitate Celtă au introdus în sistemul lor monetar, imitațiunile dupe denarul republican.

Intr'adevăr, unul din caracterele de căpetenie a numismaticei popoarelor barbare din Europa nord-vestică și centrală, cari au venit în contact direct cu dominația romană a fost, după cum am descris într'un capitol special, de a-și apropia sistemul monetar al metropolei cu care veneau în relațiuni nu numai politice ci mai cu deosebire economice.

Dintre toate aceste popoare barbare, Galii ce aveau o civilizație și organizare socială destul de înaintată, au adoptat cei dintâi sistemul denarului roman. In această privință A. Blanchet ¹⁾ descrie influența denarului roman în Gallia în timpul războaielor Galice, cari în ultimii ani ai independenței lor, s'au folosit de denarul republican nu numai în viața economică, dar l'au luat drept model pentru efectuarea diferitelor tipuri de monete proprii galice și celte.

Ca exemplu putem da:

O serie de monete de argint reprezentând un călăreț și care sunt imitate dupe denari cu tipul Dioscurilor sau după un denar a lui Q. Marcius Pilipus. Capul cu barbă cuneiformă a lui Q. Titius (90 a. Chr.) ce reprezintă pe zeul Mutinus Titius ce în tezaurul din Gherghina e reprezentat printr'o serie numeroasă de denari care a fost imitat pe un bronz celtic al lui Pixtilos.

Capul lui Apolon așa cum se află reprezentat pe monetele lui L. Calpurnius Piso Frugi (64 a. Chr.) și din care găsim în tezaurul nostru două monete precum și o imitație barbară au servit ca model la o serie de bronzuri lui: Pixtilos Tigestios, Lexovii, Suticos, Ambiani.

Lista acestor imitații Celte dupe denari republicani este foarte mare. Acestea se continuă și în timpul imperiului lui Octavian August imitând seria cu capricornul din care găsim și în tezaurul din Gherghina o imitație panoniană.

Obiceiu Galilor de a imita denarii romani a fost luat și de cele alte triburi celtice. Așa în numismatica popoarelor ce locuiau Nord-Estul Galiei, la *Sesoni* se găsesc monete de bronz imitate dupe denarii lui C. Considius Paltus (49 a. Chr.) Q. Pomponius Musa (64 a. Chr.)

¹⁾ Blanchet Ad. Traité des Monnaies Gauloises 1905 Paris.

Asemeni imitațiuni le găsim și la următoarele triburi: *Meldi Silvanecti, Parisii, Bellovaci, Ambiani, Veromandi, Suesioni, Remi, Lingoni, Leuci. Mediomatrici.*

Printre popoarele din estul și centrul Galiei cari s'au influențat de denarul roman, cităm pe: *Kaletodi, Sequani, Aedui, Biturigi și Arveni.*

Caracteristica tuturilor acestor imitațiuni, din care de altfel nu se găsesc nici un exemplar în tezaurul din Gherghina este acela că, în monetele celte de bronz și de argint nu s'a căutat a se imita tipul și valoarea denarului, ci gravorii s'au influențat de reprezentările artistice ale monetelor romane, apropiindu-le de zeitățile sau figurile propriilor lor șefi, păstrând însă sistemul lor monetar propriu.

Cu totul însă în alte condițiuni se găsesc seriile de imitațiuni de denari republicani sau imperiali din timpul lui Octavian August, pe cari popoarele Dunărene le-au introdus în numismatica lor locală și cari sunt reprezentate în tezaurul din Gherghina prin 12 monete.

Aceste trebuesc a fi considerate ¹⁾ ca niște falsificate, de oarece intențiunea popoarelor ce le-au bătut a fost de a traduce în mod fidel denarul roman, de care nu se deosebea decât prin stilul cu totul barbar al reprezentărilor figurilor, precum și prin inscripțiunea de multe ori fără sens și înlocuită prin linii sau puncte. Aceste imitațiuni barbare ereau alcătuite din argint bun, asemănător originalului roman și aveau o greutate ce se apropia de denarul bătut după tipul de $1/72$ din livra romană (4,⁵⁵ gr.), fie dupe tipul de $1/84$ din livra romană dupe Legea Flaminia (3,⁹⁰ gr.). Forrer ²⁾ dă o listă de toate greutatețile imitațiunilor barbare din care rezultă o variațiune destul de mare între diferitele tipuri (între 5,¹² gr. — 2,⁹⁵ gr.).

În Panonia precum și în jurul Dunărei în ținuturile românești s'au descoperit și continuă să iasă la iveală numeroși denari imitați, de o lucrare barbară, care arată că aceste localități dunărene reprezenta un centru important al circulațiunei lor.

Astfel în Bia lângă Ofen s'au descoperit în 1796 și 1846 două tezaure de denari romani republicani în cari exista un denar din timpul lui Caligula (37 d. Chr.) precum și imitațiuni barbare de

¹⁾ *Babelon E. Monnaies de la République Romaine 1885. Tom. II.*

²⁾ *Op. cit. pag. 124.*

denari având inscripțiunea RAVIS și pe care Gohl ¹⁾ le atribuie Araviscilor popor celt, ce locuia câmpiile Panoniei.

Deasemenea lângă Buda-Pesta s'a descoperit 100 denari republicani în cari existau ca și în tezaurul din Gherghina, câțiva denari din epoca imperială a lui Oct. August, precum și câteva exemplare de imitațiuni barbare cu inscripția:

DOMISA, IRAVISCİ, RAVIS, RAVISCI, ANSALI și pe care Gohl le atribuie acelorași triburi din Panonia.

Gohl în studiul său recunoaște că în Ungaria existau două centre geografice de imitațiuni barbare cari au continuat să funcționeze în sec. I a. Chr. până în timpul domniei lui Octavian August, neexistând imitațiuni posteroare lui.

Dupe modul de executare al acestor imitațiuni se găsește întreagă gamă de barbarizare a stilului, ajungând chiar ca reprezentările dupe aversul și reversul monetelor să nu prezinte decât în chip cu totul rudimentar silueta unui cap sau unei alte reprezentări monetare.

S'au imitat atât denari simpli cât și cei dințați «seratti». Din aceștia din urmă tezaurul din Gherghina nu are decât un singur exemplar imitat dupe denarul lui C. Fonteius (112 a. Chr.) și în care stilul artistic este bun, nedeosebindu-se de original de cât printr'o ușoară barbarizare a capul lui Fontus fiul lui Janus cât și prin inscripția retrogradă.

Înainte lucrării noastre, în țară le găsim amintite până în prezent în lucrarea importantă a lui *Tocilescu* ²⁾ care descrie dupe Grooss, o serie de imitațiuni de denari (descoperiți în Ungaria), dupe Marcus Censorinus (88—81 a. Chr.) Titia (99 a. Chr.) Plantia (49—45 a. Chr.) Roscia (74—50 a. Chr.) Annia (71—70 a. Chr.) Crepusia (87—81 a. Chr.) Calpurnia (89—80 a. Chr.) Fufia (62 a. Chr.) imitațiuni atribuite Celtilor.

Knechtel ³⁾ trecând în revistă diferitele serii de imitațiuni barbare descoperite în România, amintește cum pe la sfârșitul sec. I a. Chr. monetele macedonene se amestecă cu dinari republicani și

¹⁾ *Gohl E.* Die Münzen der Eravisker. Wien 1904. Extr. din numismatische Zeits. I XXXV 1904.

²⁾ Op. citat pag. 503.

³⁾ *Knechtel H.* Monete barbare din România. Bul. Soc. Numis. Rom. 1913.

cu cei imperiali, cari au circulat până la transformarea Daciei în provincie Romană.

Din descrierile anumite putem concluda că imitațiunile dupe denari consulari bătuți în Panonia sunt luate dupe următoarele familii: Annia, Antonia, Aurelia, Calpurnia, Cassia, Coelia, Cornelia, Crepusia, Didia, Domitia, Fabia, Lucilia, Lutatia, Mallia, Marcia, Naevia, Papia, Plaetoria, Postumia, Roscia, Satriena, Sergia.

În tezaurul din Gherghina, imitațiunile Panoniene au greutatea asemănătoare cu a denarilor romani bătuți pe tipul de $\frac{1}{8}$ din livra romană și anume variază dela 3,06 gr., 3,⁸⁵ gr., 3,⁷⁰ gr., 3,⁶⁰ gr., 3,⁵⁰ gr., 3 gr., la aceste din urmă, uzură fiind cauza scăderii de greutate.

Deasemenea din cele mai sus descrise concludem că această serie de imitațiuni, reprezintă denari bătuți în Panonia și aduși împreună cu ceilalți denari ai tezaurului dupe anul 12 a. Chr. în urma victoriilor pe care legiunile romane le-au avut contra Panonilor supuși autorității metropolei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Descrierea seriei de Imitațiuni barbare

I

Imitațiune dupe Caecilius Metellus Q. f.

(a. R. 631 (122 a. Chr.))

ΔΕ-ΟΑΓΑΥ ΩΔΕ.

Capul lui Apolon cu diademă însă reprezentate într'un stil barbar.

ΑΠΙΕΑΝΤΑΠΠΤΗΙΠΠΗ.

În centrul un scut macedonean.

Inedită Gr. 370.

Această imitațiune prezintă o deosebită importanță căci ar putea reprezenta punctul de trecere între imitațiunile barbare luate dupe sistemul monetar macedonean și sistemul monetar roman. Atât prin lucrarea, vădit făcută sub influența grecească cât și prin reprezentarea scutului macedonean și a inscripției în care am putea vedea intențiunea gravorului de a scrie numele de ALEXANDRU cu caractere coloriene precum și faptul că imitațiunea este dupe cel mai vechi denar, față de celelalte (anul 122 c. Chr.), până la proba contrarie am putea admite că această monedă reprezintă una din cele mai vechi imitațiuni Panoniene bătute dupe tipul denarului roman.

II

Imitațiune dupe C. Fonteius

a. R. 642 (112 a. Chr.)

Capul lui Fontus, fiul lui Janus
încununat cu lauri, gravată într'un
stil puțin barbarizat.

NOFO (Inscripție retrogradă).
Galeria cu un pilot și trei rânduri de
marinari navigând spre dreapta.
Denar dințat. Gr. 3⁸².

III

Imitațiune dupe C. Porcius Laecu

a. R. 644 (110 a. Chr.)

SS PLIFC
Capul Romei cu casca aripată spre
dreapta.

Fără legendă.
Soldat roman urmat pe un lictor
ce poartă o sulită.

*Gr. 3⁸⁰.

BCU Cluj / CentIV University Library Cluj

Imitațiune dupe Q. Titius

a. R. 664 (90 a. Chr.)

Capul zeului Bachus, încoronat de
foi de viță și struguri.
Lucrare de un stil foarte barbarizat.

Pegas sburând spre dreapta.
Dedesupt într'un dreptunghi OTIII
(în loc de Q. TITII).

Gr. 3⁸⁰.

V

Imitațiune dupe Cn. Cornelius Lentulus P. f. Marcellinus

a. R. 670 (84 a. Chr.)

Capul geniului poporului roman
spre dreapta.

RAVIZ
Globul terestru între un sceptru și
o coroană de lauri deoparte, și o
cârmă dealță.

Gr. 3⁸².

Această monetă descrisă de (Bab, op. cit. pag. 589 No. 11) Dessewffy
Tab. XX, 508, Gohl, Forrer, Blanchet, Dela Tourr) etc. este atribuită poporului
Aravisc din ținuturile Ungariei în apropierea orașului Buda Pesta.

VI

Imitațiune dupe C. Calpurnius Piso Frugi

a. R. 693 (64 a. Chr.)

Capul lui Apolon spre dreapta. Inapoi un semn monetar.

CHII O P P T I E

Călăreț având o ramură de lauri galopând spre dreapta. Jos ca semn monetar o sulită.

Gr. 3⁸⁰.

VII

Imitațiune dupe Manius Cordius Rufus

a. R. 705 (49 a. Chr.)

RVFVZ S C (Rufus S. C.)

Capul lui Venus cu diademă și colier de perle spre dreapta. Lucrare de un stil barbarizat.

Q. IWC PAVI

Cupidon stând pe un delfin, spre dreapta.

Gr. 3⁵⁵.

VIII

Imitațiune anepigrafă Incusă

Capul lui Apolon spre dreapta încununat cu lauri.

Inapoi contramarca <

Capul lui Apolon «en creux» spre stânga.

Gr. 3⁶⁰.

IX

Imitațiune dupe fam. Curtia și Oct. August

Pl. IV. fig. 106

IMP XII Taur înfuriat spre stânga.

Dupe Rv. Denarului Oct. August.

(H. Cohen Vol. I pag. 84 No. 140 var.)

E CVRTI CAISAR

Un pumnal, un simpulum și o secure

Gr. 3.--

X

Imitațiune dupe Octavian August

a. R. 734 (20 a. Chr.)

Diana cu cununa de lauri spre dreapta. Inapoi tolba cu săgeți.

Reprezentare asemănătoare cu aceea dupe monetele Macedonene.

Urme de inscripție retrogradă cu totul ilisibilă.

Vultur cu aripele întinse, văzut din față, având capul ușor întors spre stânga. La dr. trăsnetul lui Jupiter (vertical) jos un lituus. Totul inconjurat de o cunună de lauri.

Gr. 310.

Moneta imitată dupe denarul No. 29 pag. 66. H. Cohen. Vol. I.

XI

Imitațiune dupe Octavian August

a. R. 734 (20 a. Chr.)

CIF SAR

Capul lui Octavian August spre dreapta.

IMP XI

Capricornul spre dreapta ținând un glob.

Gr. 300.

Monetă imitată dupe denarul No. 20 pag. 65 H. Cohen Vol. I.

XII

Imitațiune dupe Octavian August

a. R. 752 (2 a. Chr.)

CAESAR AVGVSTVS DIVI F. PATER PATRIAE.

Capul lui Octavian August cu cunună de lauri spre dreapta.

C. L. CAESARES AVGVSTITCOS DESIG PRINC IVVENT.

Caius și Lucius în picioare ținând fiecare câte o sulită și un scut.

Sus simpulum și bastonul de augur.

Gr. 3.—

Moneta este de un stil barbar, fiind asemănătoare cu moneda lui Oct. August No. 43 pag. 69 H. Cohen vol. I și care se află într'un exemplar original în tezaurul din Gherghina.

CRONICA

Monete polone cu stema Moldovei. Intr'un studiu despre bănăria lui Dabija-Vodă, publicat în acest Buletin (anul 1915), am menționat o serie de monete polone, care au pe revers stema Moldovei. Ele sunt dela regii Ștefan Bathory și Sigismund III, iar stema este reprezentată în acelaș chip ca și pe monetele, bătute ceva mai târziu, ale lui Răzvan-Vodă, Domnul Moldovei.

Prin Iulie anul acesta un cunoscut anticar mi-a prezentat un număr de monete de la regele polon Ioan Cazmir, bătute între anii 1650—1659, cari aveau ca particularitate o mică stemă asemănătoare cu a Moldovei. «Capul de bou» din această stemă, era sau într'un scut sau singur; în numeroase cazuri avea o verigă în nas.

Stema aceasta era așezată pe monete în următoarele locuri:

1. Sub stema Poloniei, chiar pe vârful scutului;
2. Sau în legendele de pe față ori de pe revers, despărțind anumite cuvinte din legendă;
3. Sau în rîndul unde era scris anul emisiunii, despărțind cifrele anului în două grupuri.

Proprietarul monetelor credea că au fost bătute pentru Moldova sau în orice caz exprimau o legătură oarecare între Moldova și Polonia. El a reușit să le vîndă mai târziu altei persoane pentru o sumă mare, iar acesta mi-le-a oferit spre cumpărare în Noemvrie.

În realitate însă mica stemă cu «capul de bou» nu este altceva decât semnul unui monetar polon din vremea regelui Ioan Cazmir, numit *Boguslav Leszczyński* care a condus monetăria coroanei polone dela 1640—1659. Emblema acestui monetar era — după cum spune Kirmis în *Handbuch der Polnischen Munzkunde* 1892, p. 143— «un cap de bivoli, negru, în câmp galben». Un monetar din aceeaș familie, Rafael Leszczyński, a fost și pe vremea regelui Ștefan Bathory. El a lucrat între anii 1578—1580 și avea o eblemă asemănătoare: «un cap de taur, negru, cu verigă în nas, în câmp galben». (Idem p. 64).

Prin urmare monetele polone din această categorie nu au nici o legătură cu monetăria moldovenească și valoarea lor pentru colecționarii români este foarte redusă.

Const. Moșil.

SOMMAIRE

DR. G. SEVEREANU, Le trésor monétaire de Gherghina. Aux environs du village Gherghina, près de Barboși, sur l'emplacement d'un vieux camp romain, on a trouvé en 1915 un grand nombre de monnaies consulaires et quelques pièces barbares, imitations des deniers consulaires. La date quand ce trésor fut caché doit être fixée entre l'an 1 a. J.-C. et l'an 1 de nôtre ère. Beaucoup de ces monnaies ont comme notes caractéristiques des contremarques que d'après l'auteur représentent des lettres d'un alphabet de l'île de Thasos. Ces contremarques auraient été appliquées sur le monnaies romaines par les peuples habitant les rives du Bas-Danube, pour leur donner libre cours dans ces pays. L'auteur ajoute à son étude une description minutieuse des tous les types monétaires en indiquant à chacun la contremarque respective.

En considérant ces faits, le trésor de Gherghina acquit une importance capitale pour le problème si controversé de l'alphabet employé par nous ancêtres les Daces.

ERATA. — Cerem scuze cetitorilor pentru greșelile ce s'au strecurat în primele pagini ale acestui număr. Cauza este că mai multe coli au fost trase la tipar fără să li-se fi făcut ultima revizie

